

MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB!!!
KÖLCSÖNKÖNYVTÁRA!
 BUDAPESTEN
LAFITE és ELSNER
 bécsi-utca 6. sz.

Alt esti sérvben szenvedők

az egyáltalán ártalmatlan hatású sérvkötésben Sturzenegger Gottlieből Herisuban (Svájczban) meglegő gyógyszernek találnak Számos bizonyítványt és köszönő-irat van a használati utasításhoz mellékelve. Kapható tégelyenként 3 frt 20 krajczárjával épügy magánál Sturzenegger G.-nél, mint szintén Wels Józsefnél a szerezzen-gyógyszertárban BECSÉBEN, Tuchlauben 27. sz. — Raktárak: F o r m a g y i F. gyógytára a bold szűzhez Pesten; — M i t l b a c h Z s i g m o n d gyógyszerésznél Zágrában; — P e c h e r J. gyógytára a segélyező-szűz Máriához Temesvárott.

Gyermekek örüljétek!

Itt van a Mikulás!

A közeledő hosszú téli estékre, midőn a kedves kicsinyek oly gyakran unatkoznak és hozzátartozóik nem tudják, mivel rövidítsék meg nekik idejüket, alulírott ajánlja gazdag raktárát gyermekjáték-árúkból. **Fröbel-féle játékaikat** 2, 3 éves 12 éves gyermekeknek, ez utóbbiaknak még: babuk, főző-edények, takarékfűzhelyek, butorok, porcellán- és fém-edényeket, és számos hasznos kézi- munkákat. Fiúknak: dobozjátékszereket, állatok, katonák- és házakkal, építőkövek, kocka-játékok, színházak, búvilmpák (laterna magica), valamint művészi készletek, festék-, író- és rajz-szereknek, asztalos-szerszámok, vékonyfűrés-munkák, katonai felszereléseket, egyenként és köpletben, mint: vadász-, pósta-, huszar- és tűzoltó-készleteket, író- és teke asztalokat s gyermekbutorokat.
 Számos látogatásért ad **BRUNNER K.** Budapest, váci-utca 14.
 Vidéki megrendelések pontosan teljesítenek. Nagyobb vételnél 10% engedmény. 1922

LUKOVITS JOZSEF

1849 óta fennálló 1461
fűszer-, thea-, rum- és bor-kereskedése
 Budapest, az ország-út és cukor-utca sarkán.
 Utánvét mellett küld szét.
 1 font legfinom. cukor ára süveg. — 28
 1 fin. cuk. süvegcsámra — 27 mal
 5 legfin. Cuba-kávé 4.80 ugyanaz 1/2 font tartalommal 1.50
 5 mokka arabia kávé 4.80 ugyanaz 1/4 font tartalommal 1.50
 5 ceylon kávé 4.80 1 pint brazilai rumtart. 1.50
 5 arany jáva kávé 4.80 1 cuba rumtart. 1.60
 5 ered. leg. jamaika r. 2.80 1 valdől jamaika rum 2.10
 5 legfin. rizs — 80 1 font csokoládé 60—80 kr. 1.30
 5 finom rizs — 70 1 thea síttemény 1.50
 5 közepeserű rizs — 60 1 thea vagy Gyermek készcsesült — 40
 1 orosz thea 2—3 ft
 1 fin. melange thea 3—4 ft a súly régi fontban azaz 32 lat értetődik.
 1 pecco virág-thea 5—6 ft
 Ezenkívül ajánlom még mindennemű pezsgő-, asztali- csemegeboraimat, Milly- és Flora-gyertyákat, Liebig-féle húsivonatot, s minden az e szakba vágó árucikkeket.
 Az utolsó pósta vagy vasuti állomás pontos feljegyzése kérietik. Tisztelettel Lukovits József.

Ditmar R. Bécsben
 orsz. szab. lámpagyártó
 ajánl legnagyobb, világhírű örvendő telepéről
„lámpákat minden fajtaból“
 ép úgy petroleum mint olajra. Az árak, a gyártmányok elismert szilárdasága dacára olcsóbbak, mint a bel- és külföldi minden többi gyártmányainál. Raktár minden nagyobb és elismertebb telepben.
Óvás.
 Minden tökéletes lámpaa főnöbbségi jegyzetel van ellátva.
 Phönix-üvegek a bejegyzett gyári jelvényvel ellátva, nem pattannak szét, és egészen nyugtóm (Brenner) szerkesztéshez vannak alkalmasak, és azokra különösen felhívom a figyelmet; üvegek ugyanazon névvel — de más jelvényekkel — utánzóak.
Ditmar R. Budapest.
 Raktár a József téren.

Cs. és kir. szabadalmazott a maga nemében egyetlen hatású patkány- és egér-irtószert. Egy bádogdobos ára 1 frt, 6 doboz ára 3 frt.
 Cs. és kir. szabadalmazott gyökeresen ható poloska-irtószert, butorok számára. Egy üveg ára 30 kr., 6 üveg 2 frt 55 kr. 1 kis üveg ára 30 kr., 6 üveg 1 frt 55 kr.
 Földművelésügyi hatóság által engedélyezett falazat számára. Festésnél meszelésnél vagy falak mosolásánál a festékbe, mézbe vagy vakolatba keverésre alkalmas. Egy pintes üveg ára 1 frt., 6 pintes üveg 3 frt. 1 pintes üveg elegendes egy közepes, ysaugó szobára.
 Speciális, kitérően biztos és gyökeresen ható svábbogár (Haimbuch) irtó-por. 1 csomag ára 50 kr., 6 csomag ára 2 frt 55 kr.
 Valódi persa rovar-por, a bolhák, molyok, legyek, hangyák stb. irtására. Egy üveg ára 25 és 40 kr., 1/4 fontos csomagokban 35 kr., 1/2 fontos csomagokban 1 frt., 1 fontos csomagokban 1 frt 90 kr.
 Cs. és kir. szabadalmazott a maga nemében egyetlen hatású patkány- és egér-irtószert. Egy bádogdobos ára 1 frt, 6 doboz ára 3 frt.
 Cs. és kir. szabadalmazott gyökeresen ható poloska-irtószert, butorok számára. Egy üveg ára 30 kr., 6 üveg 2 frt 55 kr. 1 kis üveg ára 30 kr., 6 üveg 1 frt 55 kr.
 Földművelésügyi hatóság által engedélyezett falazat számára. Festésnél meszelésnél vagy falak mosolásánál a festékbe, mézbe vagy vakolatba keverésre alkalmas. Egy pintes üveg ára 1 frt., 6 pintes üveg 3 frt. 1 pintes üveg elegendes egy közepes, ysaugó szobára.
 Speciális, kitérően biztos és gyökeresen ható svábbogár (Haimbuch) irtó-por. 1 csomag ára 50 kr., 6 csomag ára 2 frt 55 kr.
 Valódi persa rovar-por, a bolhák, molyok, legyek, hangyák stb. irtására. Egy üveg ára 25 és 40 kr., 1/4 fontos csomagokban 35 kr., 1/2 fontos csomagokban 1 frt., 1 fontos csomagokban 1 frt 90 kr.

Ca. és kir. szabadalmazott a maga nemében egyetlen hatású patkány- és egér-irtószert. Egy bádogdobos ára 1 frt, 6 doboz ára 3 frt.
 Cs. és kir. szabadalmazott gyökeresen ható poloska-irtószert, butorok számára. Egy üveg ára 30 kr., 6 üveg 2 frt 55 kr. 1 kis üveg ára 30 kr., 6 üveg 1 frt 55 kr.
 Földművelésügyi hatóság által engedélyezett falazat számára. Festésnél meszelésnél vagy falak mosolásánál a festékbe, mézbe vagy vakolatba keverésre alkalmas. Egy pintes üveg ára 1 frt., 6 pintes üveg 3 frt. 1 pintes üveg elegendes egy közepes, ysaugó szobára.
 Speciális, kitérően biztos és gyökeresen ható svábbogár (Haimbuch) irtó-por. 1 csomag ára 50 kr., 6 csomag ára 2 frt 55 kr.
 Valódi persa rovar-por, a bolhák, molyok, legyek, hangyák stb. irtására. Egy üveg ára 25 és 40 kr., 1/4 fontos csomagokban 35 kr., 1/2 fontos csomagokban 1 frt., 1 fontos csomagokban 1 frt 90 kr.

Reiss B. Főraktár:
 cs. és kir. szabadalmazott a maga nemében egyetlen hatású patkány- és egér-irtószert. Egy bádogdobos ára 1 frt, 6 doboz ára 3 frt.
 Cs. és kir. szabadalmazott gyökeresen ható poloska-irtószert, butorok számára. Egy üveg ára 30 kr., 6 üveg 2 frt 55 kr. 1 kis üveg ára 30 kr., 6 üveg 1 frt 55 kr.
 Földművelésügyi hatóság által engedélyezett falazat számára. Festésnél meszelésnél vagy falak mosolásánál a festékbe, mézbe vagy vakolatba keverésre alkalmas. Egy pintes üveg ára 1 frt., 6 pintes üveg 3 frt. 1 pintes üveg elegendes egy közepes, ysaugó szobára.
 Speciális, kitérően biztos és gyökeresen ható svábbogár (Haimbuch) irtó-por. 1 csomag ára 50 kr., 6 csomag ára 2 frt 55 kr.
 Valódi persa rovar-por, a bolhák, molyok, legyek, hangyák stb. irtására. Egy üveg ára 25 és 40 kr., 1/4 fontos csomagokban 35 kr., 1/2 fontos csomagokban 1 frt., 1 fontos csomagokban 1 frt 90 kr.

A legjobb és legolcsóbb szórakozást a közelgő hosszú téli estékre Hartig A. J.
Kölsönkönyvtára
 Budapest, régi posta-utca 14-dik sz. nyujtja.
 Legolcsóbb támasz előtér.
 Ugyanitt nagy választás található, különös szép arany keretű, legújabb olajnyomatú képeknek. 1277

Dr. Pattison
köszvény-gyapötja

enyhíti és gyorsan gyógyítja a
köszvényt és csúz
 minden nemét; ugymint: arcz-, mell-, nyak- és fogfájást, fej- kéz- és térd-köszvényt, tag-szagatásokat hát- és csípő-fájásokat.
 70 krajczáros egész, és 40 krós fél csomagokban kapható: Török Józsefnél Budapestben (király-utca 7. sz.) Bokon Antal-nál Aradon, Heiserlei H.-nál Pozsonyban és Pecher J. E.-nél Temesvárott.

BUDAPEST
Derra Sándor és társa
vésnökök.
 Műterem öntöztető bélyegzők (Stampiglie) hivatalos, üzleti, egyházi és községi pecsét-nyomók, domborsák, egyenruha-gombok, ragaszcsepek készítésére.
 Budapest, bécsi-utca 3.
 Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.
 Árjegyzékek kívánatra ingyen küldetnek.

Bámulatos olcsó karácsonyi és ujévi ajándékokat
 ajánl 1437
Grossmann József
 Budapest, király-utca 27.
 a magyar koronához
 Legújabb női ruházatok 25—30% al olcsóbban mint bárhol és pedig:
 Csikós és kockás ruházatok 35—40 kr. most csak 25—30 kr.
 Angol lástra és diagonál 40—50 — 30—35
 Gyapja ripsak minden színben 50—70 — 35—55
 7/8 széles flanel sima és kockás 1.50—1.80 1.20—1.30
 3/4 fekete terzo 90—1.50 60—1.10
 3/4 női posztó és cheviot 2.00—2.50 1.50—2.00
 fekete noblesse 1.80—2.50 1.10—1.30
 Csikós mosható selyem 1.30—1.60 90—1.25
 Legnagyobb választék téli kendők és long shawls-okból.
 Egyszermind ajánlom nagy raktáramat rumburgi, orosz- és érnvásonzából, 30 és 35 rúfás gy. és asztalmenüek, chiffon, gyapju- és rips-terítőkből; fehér és szoros gyári árakon vagy helybeli raktárunkból vagy közvetlenül a gyárból szállíthatni.
 Tudakozódásokra mindig a legnagyobb készséggel válasz adatik, ugyszintén árjegyzékek és rajzok is kívánatra megküldetnek.

Dr. Fáykiss
Szepesi kárpát-növény-kivonata.
 Egy üveg használati utasítással 75 kr.
Szepesi kárpát-növény-czukorkák.
 Egy skatulya használati utasítással 35 kr.
Szepesi kárpát-növény-thea.
 Csomag használati utasítással 25 kr.
Mell- és tüdő-belegyeknek!
 Polgári és katonai orvosok által a legjobb sikerrel használtatott és ajánlottak: köhögés, hurut, rekedtség, köh-hurut (számárhurut, nátha, influenza), szűkellőség, légszűrés, bajok, oldászásás, kifejtett torok-gyulladás, 1866-gyulladás és egyéb gyengítő betegségekben.
 A gyógyszerek valódi minőségben kaphatók magánál a készítőnél Fáykiss József, gyógyszer-zénel Temesvárott (Köszvény-főváros); továbbá BUDAPESTEN: Török József, gyógyszerésznél, király-utca 7.; Thalimayer B. és társa; Kochmeister Frigyes utóad.; Szekesfehérvárott: Diebálla György. — Debreczenben: Dr. Rothszek Emil. — Tamasgy Károly. — Miskolcon: Dr. Csáthy Szabó. — Egerben: Süttyei János. — Szegeden: Barcsay Károly és Varga Antal gyógyszerészek utrakál. — Nagyváradon: Jankó Antal.

Bámulatosan olcsó és mégis jó
 Budapest, úrbécsi-utca 11. sz.
 Gazdag választék mindennemű szalon, utcai és városi lábbelikből urak, hölgyek és gyermekek számára, különös a legújabb modorban, készítés, bámulatos olcsó árak mellett.
LANG IGNÁCZ
 (ezelőtt Bretschneider Zsigmond)
 legjobb nevű lábbeli-raktárában.
 Tájékoztató vidéki megrendeléseknél szolgálaton a következő árjegyzékemből:
 1 pár női házi-csípő brunel-, bárony-, bőr- vagy posztóból ft 1.80—2.50
 1 topánka ft 3.50—4.50
 1 férfi-topán, fényezett bőr-, posztó- vagy orosz lakkból, ft 3—5
 1 férfi-házi-csípő, ft 1.40, 2.50;
 1 gyermek-topán, ft 1.50—3.—;
 1 csizma, fűk szárnál, szarín- vagy orosz-lakkból, ft 4—7
 Megrendelések mérték szerint, kívánatra, a legjobban eszközöltetnek. Nem felső tárgyak visszatérnek. 1213

LANG IGNÁCZ
 (ezelőtt Bretschneider Zsigmond)
 legjobb nevű lábbeli-raktárában.
 Tájékoztató vidéki megrendeléseknél szolgálaton a következő árjegyzékemből:
 1 pár női házi-csípő brunel-, bárony-, bőr- vagy posztóból ft 1.80—2.50
 1 topánka ft 3.50—4.50
 1 férfi-topán, fényezett bőr-, posztó- vagy orosz lakkból, ft 3—5
 1 férfi-házi-csípő, ft 1.40, 2.50;
 1 gyermek-topán, ft 1.50—3.—;
 1 csizma, fűk szárnál, szarín- vagy orosz-lakkból, ft 4—7
 Megrendelések mérték szerint, kívánatra, a legjobban eszközöltetnek. Nem felső tárgyak visszatérnek. 1213

Figyelmeztetés a szülőknek!
 Legbiztosabb szer a gilisza minden nemet ellen az általam sok éven át készített
Gilisza-csokoládé
 gyermekeknek biztos hatásánál és kellemes ízénél fogva különösen ajánlható. Egy darab ára 20 kr. o. d.
Sipőcz István, gyógyszerész
 Pécsen.
 Kapható Budapest: Török J. gyógyszerész úrnál, Thalimayer és társánál, Schwarzmayr J. gyógyszerész úrnál Budán, a vidéken a legtöbb gyógyszer-tárban. 1288

Kiadandó bölthelyiség
 Kúnhelyesen, a templom melletti főtéren, egy már évtizedek óta fennálló kereskedő bölthelyiséget több évre haszonbérletre kiadandók. — Bérleti szándékozók értekezhetnek ottani lakosoknál.
Takácsy György úrral.

Eder Antal Gyula
 zongora-vállalata
 váci-utca 12. szám
 vesz, elad és becsereél mindennemű zongorákat, pianinókat és harmonikumokat, elvállal mind-nemű nevezendő zongora-javításokat, szállítástokat, hangolás- és csomagolásokat, valamint egyáltalán minden a zongora-szakba vágó ügyletek eszközölését, a legbiztosab és legpontosabb kiszámítás biztosítása mellett.
 Mint a bel- és külföldi legelső gyárak képviselője képesítve vagyok a t. közönségnek a legjobb készítményeket a szoros gyári árakon vagy helybeli raktárunkból vagy közvetlenül a gyárból szállíthatni.
 Tudakozódásokra mindig a legnagyobb készséggel válasz adatik, ugyszintén árjegyzékek és rajzok is kívánatra megküldetnek.

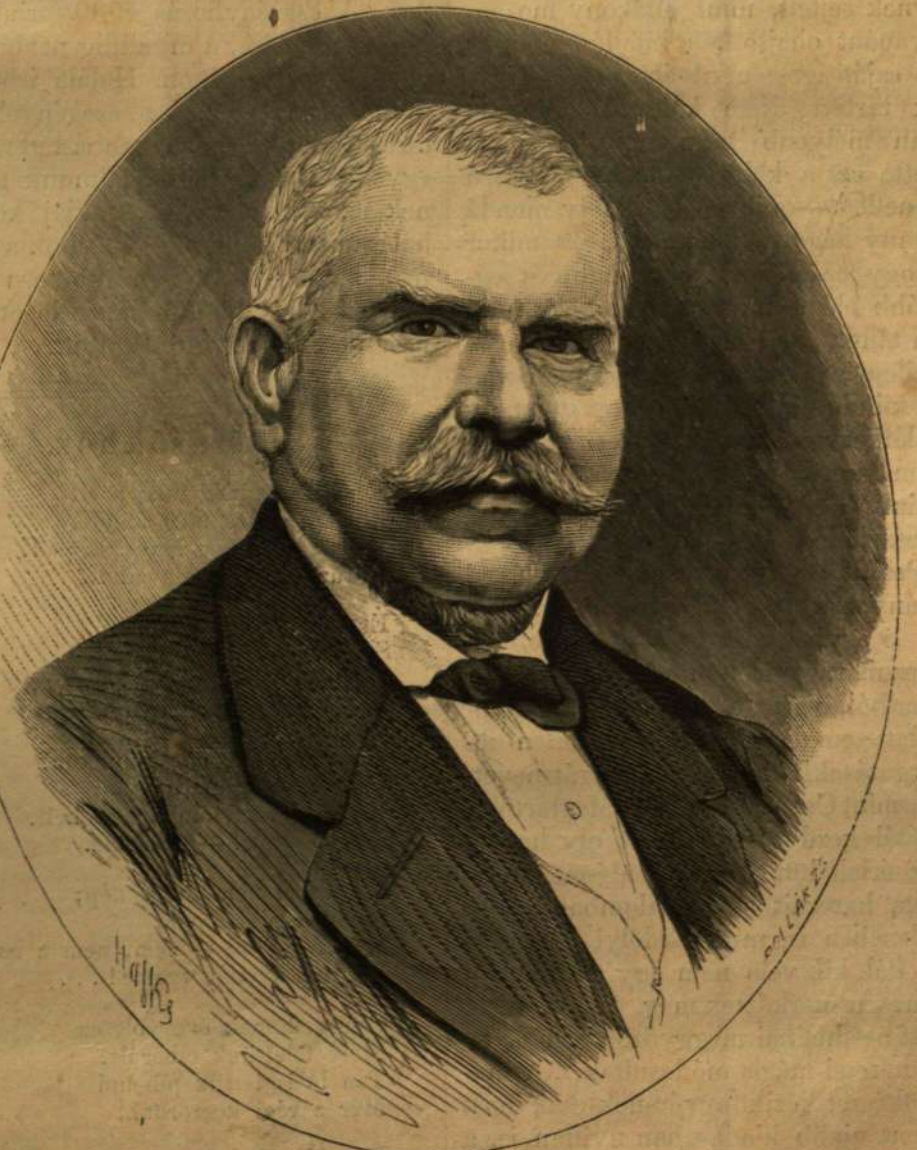

51-dik szám. ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csúpán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csúpán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. **XXII. évfolyam.**
 HIRDETÉSEK DIJA: Egy hatszor hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 15 krajczár; többszöri ígatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetőmneyeket elfogad Bécsben: Haasenstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Sellenstrasse Nr. 2 és Oppelk A. Wollzeile Nr. 22.

TOLDY FERENCZ.
 1805—1875.
 A magyar irodalomban korszakos jelentőségű „Athenaeum“ triumviratusából az utolsó is elvesztettük. Vörösmartyt épen husz évvel ezelőtt, 1855. november 19-én, Bajzát 1858. márczius 3-kán ragadta el a halál, s a jelen év december 9. és 10. napja között a harmadik társ is utánok ment az enyészet és a dicsőség birodalmába. Toldy Ferencz hetven évét meghaladott életében, mióta az irodalmi téren nevét megalapította, nem lehet ugyan hanyatlásról beszélni, mert alig egy hónappal ezelőtt jelent meg egy nevezetes munkája, s a halottas ágyra is az íróasztal mellől lépett lenyugodni: de életének legszebb, legtevékenyebb korszaka az „Athenaeum“ triumviratusának korszakával kezdődik, midőn Kisfaludy Károly halála után hárman együtt voltak képviselői a szépirodalom költői és tudományos ágának a hírlapirodalomban, s együtt ruházták át a képviselőlet irodalmi életünk egy új egyletére, melyet Toldy indítványára alkottak, s elhunyt barátjuk: Kisfaludy Károly nevééről neveztek el. E három nagy író érdemének méltatása nem akarja a többi kortársak dicsőségét és befolyásának elismerését csökkenteni. Kőlcsey és Szemere Pál, amaz írói, ez szerkesztői működésével nem ellene, inkább mellette működtek e három ifjabb, de nem kevésbé tekintélyes író által követett iránynak, de vidéki lakásuk miatt a központi mozgalmakra nem volt oly döntő befolyásuk, mint Vörösmarty, Bajza és Toldynak.

és befolyásukat egyaránt nevelte s nemcsak szavok, de hallgatásuk is nagy jelentőségű volt, mint ezt az is mutatja, hogy a nemzeti színház csaknem a végbukás szélére jutott, midőn ellenfeleik miatt szükségesnek látták a színi előadásokról közölt tudósításokat és bírálatokat megszüntetni.
 Gyulai Pál a „Vörösmarty Életrajza“ban szépen és hiven jellemzi e korbéli működésüket. „A tehetség, jellem és szabadelvűség képviselői voltak — ugymond — megőrizni igyekeztek az akadémiát mind a papi, mind a kormánypart befolyásától,

bátorítottak s magokhoz csatoltak minden komolyabb törekvést s előkészítették az akadémia reformját.“
 Az akadémia újra rendezése körül legfőbb érdeme Toldynak van, s hogy az osztályok a magok szakkérdéseiben a szükséges függetlenségre jutottak, azt egyenesen a Toldy által keresztülvitt ügyrendi módosításoknak lehet köszönni. Ez által az akadémia megszűnt a tudományoknak csúpán népszerűsítője lenni és rálépett arra a térre, melyen haladni fő hivatása: hogy fejlessze a tudományokat, de főként azokat, melyekben a mi nemzetünk tudósi-

TOLDY FERENCZ.

tehetnek leginkább szolgálatokat az egyetemes tudományosságának.

A Vörösmarty, Bajza és Toldy körül alakult irodalmi kör összetartására legtöbbször tett Toldy mozgékony tevékenysége, ki mindenkor talált újabb és újabb célt, melyért közösen kellett együtt működni. Az indítványára alakult Kisfaludy-emlékbizottság szét sem oszlott, hanem szervezte magát „magyar szépműtani intézet”-té, s itt természetes, hogy mindvégig az általuk megindított irány maradt uralkodó, egész 1848-ig.

A ki Toldy működését egész kiterjedésében nem ismeri, s csak azt tudja, hogy a Petőfi és Arany által diadalra jutott nemzeti költészeti iránynak nem volt egészen tartózkodás nélküli barátja: könnyen azt hihetné, hogy a Kisfaludy-társaság népköltési gyűjteményeinek előkészítésében és sikerre juttatásában Toldynak nehezen volt része. Oly hosszú ideig hirdette irodalomtörténetünk aranykorának azt a kort, melyet ő Vörösmartyval zárt be s klasszikai kornak tekintett, hogy nehéz elhinni, hogy ő maga is előmozdította volna a népköltészeti tanulmányokat s az ezek alapján kifejtett, legbiztosabb nemzeti költészetet. És mégis úgy van. Toldy a Kisfaludy-társaságban egy felolvasást tartott, melyben elég nyomatékkal hangsúlyozta, hogy a magyar költészetnek, hogy egészen nemzeti legyen, szüksége van a saját nemzeti formákra, s ezeket a népköltészetből lehet eltanulni. Csak midőn, a forradalom után, egészen egyedül maradt, Vörösmarty elhunyt, Bajza lelki világa teljes homályba borult: akkor térítették el Toldyt teljesen a „népies költészet” elferdülési attól az iránytól, melyet kifejlődése előtt inkább szükségképeni fejleménynek sejtett, mint jótékony mozgalom gyanánt ohajtott, s kifejlődése után is inkább sajtáságos, mint élvezhető költészetnek tartott. Nem lehet csodálni, ha igazában mélyebb tanulmány tárgyává nem tette azt a költői iskolát, melyben Petőfi mellett — mint maga Toldy mondá — „Arany hágott a kor csúcsára,” mikor látta, hogy ez irány leghangosabb és legzavargóbb elemei annyira mennek, hogy minden tanulmányt megvetve, a mult összes fejleményével szakítva, csupán magukból kiindulva s a tájköltészet gyomjaitól táplálkozva féktelenkednek a költészeti birodalmában. Lisznyay alaktalanságai és a „Kimizsy Pál”-féle izléstelen és idomtalan elbeszélő költészet elvette kedvét attól, hogy Petőfit és Aranyt egész odaadással tanulmányozza s elfogulatlanul méltányolja. S egyben még itt is igaz volt: a mit élvezni, vagy méltányolni nem tudott, azt divatból, vagy a közvélemény nyomása alatt sem dicsőítette s érthetetlen koponyforgatásokkal nem tette magát nevetéssé, mint Császár Ferencz. Megtartotta ifjúkorától kezdve fejlődött s oly hosszú időn át érlelődött meggyőződéseit, megharcolta harczeit az irodalomban s oly irók ellenében is, mint Erdélyi János és Gyulai Pál, kik vele nem egy tekintetben diadalmasan mérkőztek meg, csak keveset engedett esztétikai meggyőződéseiből.

De nézetei mégis módosultak. „A magyar költészet kézikönyvé”-nek csak most megjelent újabb kiadásában nyíltan is, a sorok között is olvasható, hogy elismeri azt a fejlődést, mely Kisfaludy Károlyt és Vörösmartyt mind jobban távolítja el a

Kazinczy klasszikai költészetétől s lépésről lépésre vezet abban az irányban, hol Petőfi és Arany állanak lantos és elbeszélő költészetünk tetőpontján. A nyelvújítás szép korának dicsőségein azonban még most is lelke teljes hevével estiggett. A nyelvújítás bírálói és támadói ellen intézett felolvasásakor annyira lelke mélyéből szólott az akadémiában és a nemzet színe előtt, hogy lelkesedésének őszinteségét, meggyőződésének hazafias forrását senki kétségbe nem vonhatta.

Valóban Toldy Ferencz a legerősebb magyarok közé tartozik, kiket irodalmunk története felmutathat. A magyar irók seregében a legrégebb időktől fogva egész napjainkig nem egyet találunk, kit e haza szelleme a velünk lakó nemzetiségek más ajku fiai közül hódított meg nemzetünknek: de őszintébb, hivebb, erősebb magyart a legtörszökösebb magyar családok fiai között sem találhatunk. Ötven évet meghaladott írói pályája alatt ezer és ezer bizonyosságát adta, hogy e nemzet történelmi fejlődésének minden mozzanata drága kincs előtte, s hetven évet meghaladott életének minden munkája e nemzet továbbfejlesztésére és művelésére volt irányozva. Mint író, mint tudós, mint tanár, mint ember mindenütt híven szolgált a nemzetét s irodalmunk történetére tekintve el kell ismerünk, hogy igaza van a hírlapíróknak, ki Toldy Ferencz anyjáról, e német ajku nőről azt mondja, hogy „nemzetünknek egy kipótolhatatlan férfiút ajándékozott.”

Magyarország elismerte Toldy érdemeit még életében: a Kisfaludy-társaság 1871 őszén, írói pályája ötven éves jubileumát valóságos nemzeti ünneppé tette, melyben az akadémia, az egyetem s lélekben az egész művelt Magyarország részt vett. A törvényhozás 4000 forint évdíjat rendelt számára, a mi addig példátlan eset volt Magyarországon. Halála irodalmi és tudományos életünket szegényebbé, de történelmünket gazdagabbá tette, mert ő egyenesen átlépett irodalmunk történetének azon halhatatlan alakjai közé, kik hálással fogadják, mert közülük a legtöbbnek halántékát olyan koszoru övedzi, melyet Toldy hí gondja szedegetett s az ő fáradhatatlan keze fonogatott.

D. J.

Sírásokhoz.

Ne ássátok még meg a sirt,
Nincsen abba' még halott!
Am azért, hogy fénye sáppad,
A tűz el nem hamvadott.

Él e nemzet, istenemre!
S fénye még magasbra kél.
Tűzhányó is nyugszik olykor,
S bérz ürébe száll az ér.

Halábagylok, mit huhogtok?
Hulla kén lakmázní tán?
Hulla is lesz, ámha úgy kell,
Meglássátok! — a csatán.

De elesni nem fog e nép;
Es ha esni kellene,
Meg fog állni — nem, nem a nap! —
Rajtunk a világ szeme! . . .

Csüggedésnek éve volt ez
Mely felettünk elborult,
Tán le is tettük pihegni
Már a régi koszorut?!

De eldobni gyáva kézzel,
Istenemre, nem soha!
Pattogjon vadul felettünk,
Bár a vészek ostroma.

Csüggedésnek éve, vajmi
Sokszor volt már e hazán,
Már az orvradak felette
Lakmározta igazán;

De fejét megrázta újra,
Es felállt mint sziklazál,
S elismult habként alatta
Ellenség és pártviszály.

Bárha vérsébbel szerezte,
Multja van, — nagy és dicső!
Es ha multja van, felette
Nem csap által a jövő.

Lesz jövő is! férfi karral
Hogyha felküzde magát;
Szellemével majd elérí,
A dicsőség csillagát! . . .

Ne ássátok még meg a sirt, —
Nincsen abba' még halott . . .
Am azért hogy fénye sáppad,
A tűz el nem hamvadott!

Illyés Bálint.

Nagymama karácsonya.

Irta BAKSAY SÁNDOR.

(Folytatás.)

Nem lehettem megelégedve nagymama hivatkozásaival; szilárdabb biztosítékon kellett jártatnom fejemet. Holnap már karácsony szombatja lesz, utána péntektől vasárnapig ünnep, hétfőn aprószerentek; a kenyeres kosárban egy darabka száraz kenyér, mely nekem holnap reggel még elég lesz. . . .

Oh ti nagypapák! A Deperdite szomszéd elelőtt hat évvel költözött ide Kránczországból, és már házat vett és sertést hizlal eladóra: ti pedig annyi idő alatt nem tudtatok legalább karácsonyra valót hagyni unokáitoknak. . . .

Eszembe jutott az otthon. „Ime az én atyámnak mely sok béresei. . . .” No béresei ugyan nincsenek, mint nem voltak senkinek a családfán, — hanem azért neki is, mint minden szegénynek megvannak a maga szegényei, a kiknek karácsonykor turót, tejfolt, lisztet, hust osztogat. A tékozló fiura gondoltam, kinek történetét a Hübnerből, alakját pedig részint a nagymama, részint pedig egy másik nem kisebb tekintély előadásából ismertem

Kabátját — melynek mind két könyöke foltokkal van rakva, egyetlenegy alsó gomb tartja össze; nadrágja mind két térdén ki van szakadva; eszmájának sarka félregázolva, orra felkunkorodva, feje a vargától vagy a víztől esonttá gémberedve; sipkaellenzője félig elválva a posztótól, szemébe fityeg; czelláriusán semmi tábla; purum diariumját soha sem írja le a kellő időre, mely miatt szombat-ról szombatra különféle kitüntetésekben részesítetik; mellény- és nadrág-zsebjé tele van ólommal, madártójs, rozspeni-czilus, lószörgyűri, labdabőrök, ecsetnek való macskaszőr, kulcspeknya, pörgettyű, sörét, kőgolyóbis; — szemeeja és keze-feje összekarmolászva. . . .

De milyen jó volt ennek az ágrólszadkadt Ruharéznek (azt mondja atyám, hogy ez volt a tékozló fiu neve) haza memi karácsonyi vakációra gyalog! . . .

„Nagymama! mondám végre hosszas fontolgatás után — mit eszünk, ha a kenyertünk elfogy?”

„Van még édes fiam a kosárban.”

„Igen, de az holnap reggel sem lesz elég kettőnknek.”

„Ne szorgalmatoskodjál a holnap napról édes fiam.”

„Igen, de hát az ünnepeben?”

„Az hiszem az ünnep még holnapután lesz. Isten pedig csak a mindennapi kenyérré kötelezte magát — egyébre nem. Imádkoztál-e már édes fiam? Adj hálát istennek azért, a mit ma adott. Mert nemcsak kenyérral él az ember.” . . .

Nagymama a kérdést befejezettnek tekintette, mert egy szót sem szolt többet. Ágybontáshoz látott és halk hangon énekelni kezdte:

Áldalak hogy e megpedezett
Nádszálam ma eltörni nem engedted,
Gyarló életem híven vezéreltetted. . . .

Ez volt a nagymama minden esti éneke. E miatt hívták őtet Nádszál papnénak, a minthogy a többi özvegy papnénak is, kik a városban laktak, — mind a gimnázium közelében — volt egy vagy más melléknevük. Volt Pityeri papné (örökké sirt és kunyorált). Volt Gazdag papné (egy bögre huszasa volt neki). Volt Csecse papné (öreg volt már és szépnek tartotta magát). Volt Kétszer papné (mivel férjének neve is, hivatala is pap volt). De a tizenöt között mégis csak az én nagymamámnak volt legtisztességesebb esűfneve. Nádszál papné.

Másnap reggel megettem a maradék kenyéret, azután újra kérdőre vontam nagymamát. Igazi aggodalommal, mert tudtam, hogy nincs a háznál sem egy darab kenyér, sem egy marok liszt, sem egy darab pénz. Nagymamától tudtam; ő pedig soha nem mondott mást csak igazat.

„Bízd az Istenre édes fiam!”

„Hát ha az Isten nem mutatja meg?”

„Akkor azt akarja, hogy éhezünk, és engedelmeskedni fogunk szent akaratának.”

„Én arra nem állok rá. Van egy felöntő kukoriczánk a padláson, elviszem a malomba megörletni.”

„Édes fiam! régen arra tartogatom már, de két hét óta olyan fagyok járnak, hogy lehetetlen örletni.”

„Dehogyan lehetetlen nagymama! hát kivágjuk a jeget. Láttam én már, mikor vágják, csakugy szikrázott a jég. Sokkal könnyebb az a favágásnál, pedig tudod, hogy én fát is tudok vágni.”

Szaladtam a padlásra, lehoztam a zsacsók kukoriczát, és a sarokba nyultam a fejszéért.

Gyere öreg pajtás! Szébb karácsonyt is értünk már mi ketten. De ha elvettük a jót, a gonoszt nem szenvedőnk-e el? Tudod-e, taval ilyenkor mennyi mákot törünk? De akkor a buza 4 firt volt. No öreg, jer! látod én is megelégszem most a málával, érd be te is kukoriczával mák helyett.

„Megelégedés, kegyesség,
Ez az igazi nyereség”

azt mondja nagymama. Vannak kellene a fejednek lenni, ha ennyi idő alatt meg nem tanultad volna tőle. Megérdemelnéd, hogy a conjunctióba rejciáljanak mint a Csócsa Laczit.

Nagymama még egyszer figyelmeztetett, hogy hiába fáradok, mert az két embernek való munka. Nem hallgattam rá.

Egyik vállamra a kukoriczát, a másikra a fejszét vettem. Erős hideg volt, a légtele volt apró hócsillagocskákkal. Alig

mentem ki a városból, már is izzadtam, olyan jó melegben tartott a fejsze. Utam a temető mellett vitt el, melynek síroszlopai régi jó ismerőseim voltak, — kivált egy magas kerek oszlop, melyre a mult nyáron nevem kezdőbetűit fel is véstem, — (viszont a temetőcsősz is felvéste az én vállaimra egy fízta-vesszőnek kezdőbetűit) és egy vadkörtefa, mely még a diligencia kezdetén is rakva volt körtevel.

A körtefa szövevényes ágai között egy fészek barnállott. Vagy szárafészek, vagy vadgalamb. Akármelyik legyen, lehetetlen, hogy a madár ilyen kegyetlen időben kívül lehessen a fészékén. Ha én azt ott szépen meglephetném. . . Ez megérdemli a fáradságot.

Nos hát a fát megmászuk nagy küzdelemmel. A felmenetel igen könnyű volt, mert kabátom ujjának néhány jelentéktelen keskedésén kívül semmibe sem került, de a lejövetel egy keserű kiábrándulással járt. Nem volt a fészekben semmi madár.

Most újra felvettem terhemet és indultam a malom felé. A temetőkapu nyitva állott (megvallva az igazat, nem is állhatott másként, mert csak a helye volt.) A kaputól jobbra az ugynevezett koleraház, melynek semmi gyakorlati célja nem volt ma már egyéb, minthogy ezt használtuk bátorságunk próbájául. A ki be mert menni (napal), az bátor ember volt; a ki nem: nem.

Eh! lássuk, hát én bátor ember vagyok-e? A házon nem volt ugyan ajtó, de a bátorság próbája azt kívánta, hogy az ablakon bujjak be.

Megálltam a rideg tanya közepén és (dobogó szívvel) kétkézre emelt fejszével kiáltoztam a kisérlet után.

Hol vagy no! kisérlet bácsi, gyere ide ha mersz?

„Hát téged mi hurezol itt kölyök?”
dörmögött ki a koleraház előreszéből egy goromba hang.

Megszéppentem. Az a rongyos kanászszűr, az a háromhetes szakálsörte, az a szennyes kék mándli azzal a réztáblával, és az a göröcsös szeges bot, az senki más, mint a vén Kikina, a csavargó obsitos.

„Hát? quare ille ipse! mi! ide állj kölyök!”

Egy ugrással az ablaknál termettem, kivettem magamat fejjel, de azalatt az obsitos is kinn termett, s mielőtt a magam emberségéből feltápáskodtam volna, lábra állított. Nem hajamál fogva, — oh ő nem avatkozott az iskolai hatóságok jogkörébe, — hanem csak úgy félkézzel vállamnál fogva.

„Hát celerem fugam? Hát raro antecedentem desertorok vagyunk? Turpe solum mento? Quare ille ipse?”

Reszkettem.
„Nem hallod kölyök: quare ille ipse?”
„Illius és ipsius kérem alássan.”

„Számár volt a professorod. Nem azt kell arra mondani, hanem azt, hogy „justitia regnorum fundamentum. Mondjad hát!”

„Justitia regnorum fundamentum!”
feleltem kissé könnyebbülten. Sejtettem, hogy nem esz meg.

„Rectissimo. Már most ide nézz. Látod-e mi ez?”
A mellén függő rézkoczkára mutatott.

„Látom Kikina bácsi! medália.”

„Nohát! van-e ilyen a papodnak, a plebánusodnak, a prépostodnak, a püspö-

könek? Tudod-e, hogy mi ennek az ára? Minden napra egy garas, de nem rézgaras ám, tökfilkó, mert a császár nem rézpénzzel fizet. Mert militem fui. Pármából eresztettek el. Relicta non bene formula. Az én nevem nem Kikina ám, hanem becsületes Dudás Mihály. Hát ezután engem ne hívj Kikínának, mert az nem illik egy deáki ifjuhoz. Ad juvenem ingenio. Mármost tágtis. Látom örletni mégy. Majd meglátom meddig tart a maroklisztecske a nádszál papné olajos korsójában. Harmincz forintos buza! Csuda, hogy rakásra nem hull az a sok szegény ördög.”

A vén csavargó megmutatta a göröcsös botjával az utat.

Összekapkodtam kukoriczámot és fejzeimet, és mint egy bajnok, a ki nagy akadályt küzdött le, emelt fővel törtöttem a malom felé.

Ott a molnár kutyái fogadtak nagy ovációval. Mielőtt tettelegességre került volna a dolog, sikerült felkuperodnom a malomba vezető lépcsőzet karkijára, honnét megvetőleg tekinttem a molnár inasra, ki a malomház pitvarából uszította rám ebeit, — és az ebekre, a mint elkeseredett hangon tudakozták tőlem: micsoda bolond gondolat az, ilyen időben örletöt hozni? Hát nem látom, hogy a víz fenékgig van fagyva?

Hah! nyári meleg időben minő élvezet volna mind e nemtelen megtámadásokra kihívó daczczal felelni! De most lábam ujjai fájni kezdenek. Szabadulni kell az ostrom alól.

Kiáltozni kezdtem, a leendő debreczeni kántor egész erejébe.

Kiáltásomra kijött a molnár. Egy rettenetes terméti asszony, kit ugyanaz a nomenclatura, mely a papnéknak neveket osztogatott, „Daránhízi”-nak nevezett el.

„Mit akarsz gyerek?”

„Örletöt hoztam.”

„Bolond volt a ki küldött. Hát nem látod, hogy a víz fenékgig jég?”

„Hát hiszen ki lehet azt vágni!”

„No fiam, hát csak vágd ki, ha ki lehet.”

Azzal begurult a konyhába. Nemskára hallottam azt a dobogást, a melyet a fejszenyel szokott előidézni a famozsárban.

Ez is mákot tör kalácsba! Pedig tudom, hogy egyetlenegy pap sem volt soha az egész családjában. Nem, még csak preorás sem. És mégis mákot tör és kalácsot süt.

Hát mármost csak azért is kivágom a jeget. — Leszálltam a karkifől és folytonos harc köz a kutyákkal, kimentem a malomfőhöz, — felléptem a vályupadlóra.

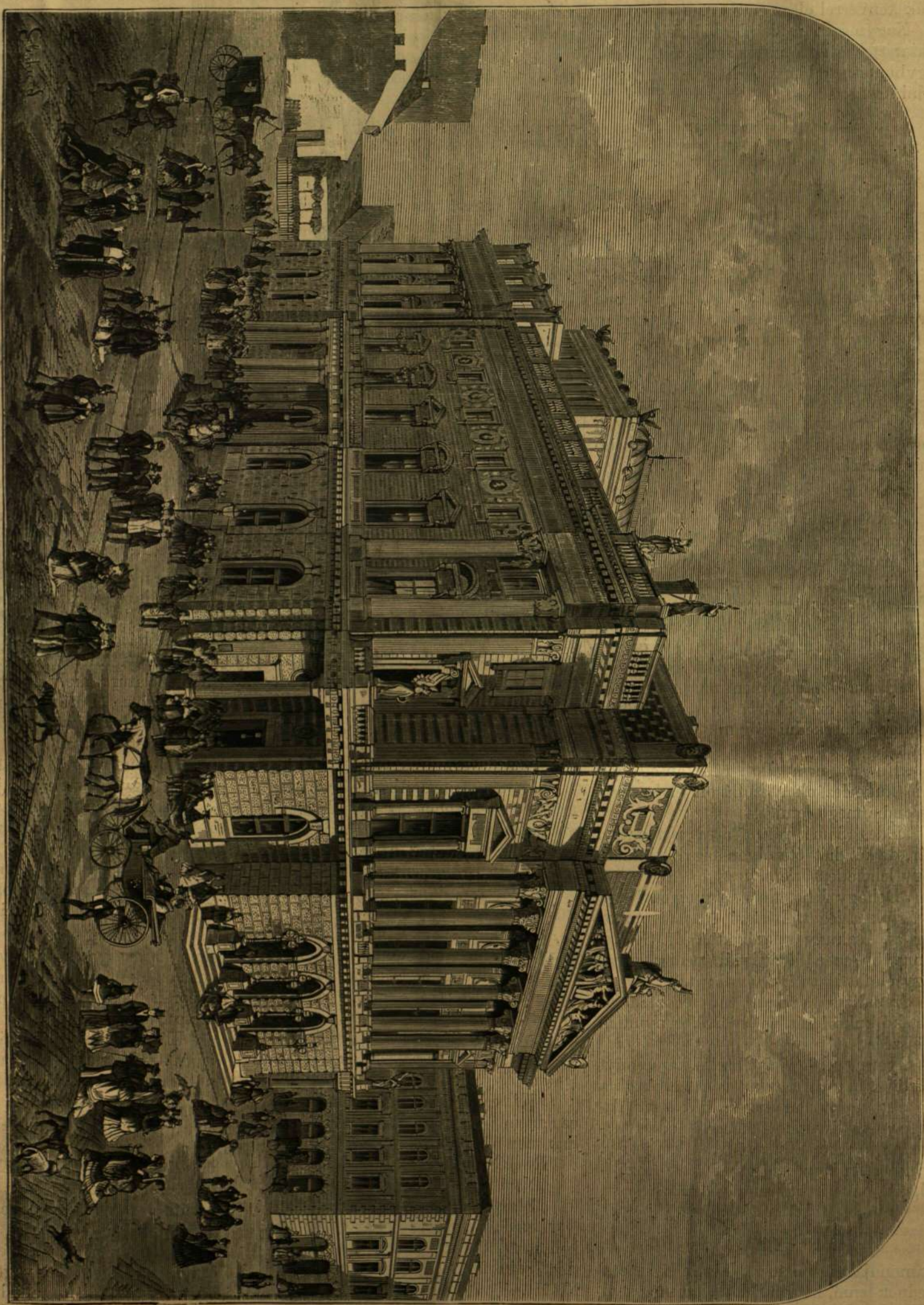
De mi volt itt! Mind a négy vályu a négy kerékkel egyetlenegy tömör testté volt foglalva a fényes fehér jégkristályban. A vályuk öble, a malomkerekek rovátka, a kerekék alja csupa jég mind.

Eh! hiszen vágtam én már fát is.

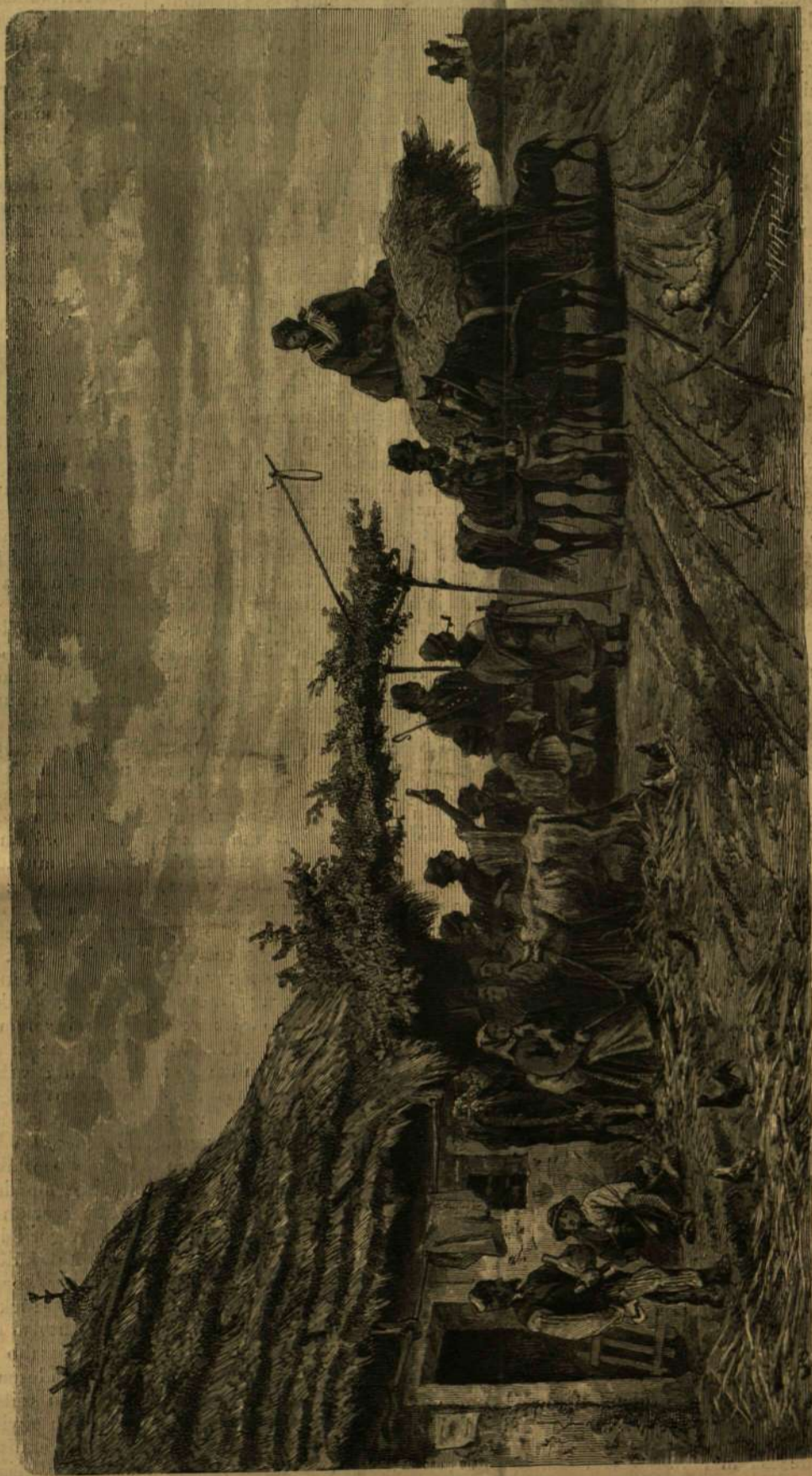
Feleltem a nehéz fejszét, és az első csapásra akkora léket vágtam a vályuban hogy egyik lábam alkalmas támpontot talált benne.

Könnyebben ment, mint gondoltam. A ki igazán dolgozik, nem számítja az időt. Én sem tudom már, hogy mennyi idő alatt, elég az hozzá, hogy készen voltam vele. Egyik végétől a másikig egy vályu tiszta lett.

(Vége követh.)

A BUDAPESTI NÉPSZÍNHÁZ.
 (Klassz-fenylője után rajzolta Eiticher János.)

AZ ORSZÁGÚTON.
 (Saját festménye után fára rajzolta Greguss János.)

A fővárosi népszínház.

A fővárosi díszes népszínházat gyakran emlegettük, az elfogadott terv után készült rajzát is bemutatott olvasóinknak, de minthogy a kivételnél a terv lényeges változtatások tettek, megismertetjük e valóban szép középületünket most már teljesen abban az alakban, a mint felépült s a mint a kerepesi-úton mindenki megtekintheti. Még most is van ugyan rajta némi csekélység, a mi csak ideiglenes, de főalakjában már teljesen ki van építve inkább csak környezete fog megváltozni, a mi még inkább ki fogja tüntetni szépségeit. Azok a régi és nagyon is kisvárosias házak ott körülötte részben lebontatnak, részben kiépítetnek; az oldal-homlokzatról az ideiglenes feljárás a főhomlokzatra tétetik át, mihelyt (már a legközelebbi tavasszal) a Kaszszelik-féle házat lebontják. Az újrakeresztelés útján „népszínház-utca”-vá avasírozott „sertéske-reskedő-utca”-t szintén ki fogják szélesíteni, a mikor a népszínház egy tér közepén fog állani a minden oldalról szabad hely nyílik szépségeinek előnyös felmutatására. De közlekedési tekintetben is mintegy központi helyül van kijelölve a népszínház. Mellette már is van egy lóvonatú vasút a kerepesi úton, a másik lesz a háta megett kiépülő külső körúton, a harmadik pedig, melyet már szintén terveznek, a népszínház utcán fog végigmenni, keresvén a rövidebb utat Kőbánya felé. Így a közüti vaspályának egész közlekedési hálózatába bele jut a népszínház.

Többszöri emlegetés után köztudomású már, hogy e szép épületet Buzzi és Kéler Napoleon építési vállalkozók építették, Feller Ferdinánd bécsi építész terve szerint, ki egyszersmind maga végezte az építés körüli felügyeletet is. Az épület hétszáz ezer forintba került, teljes felszereléssel együtt, a mi szép pénz ugyan, de szép épület is állott elő érte. Igazi színházi stílus; minden pontja eluralja, hogy középület, hogy művészet esarnoka, távol van tőle az unalmas bérház-stílusnak minden köznapisága.

A népszínház jogi viszonyai igen sajtáságosak s hamarjában meg sem lehetne mondani, kié ez a népszínház? A főváros egy telket adott a népszínház eszméjének és céljának a Hermianatér. Ezt megvette az operaház alapja, a vételárón vették a mostani telket s építették a népszínházat, mert a közadakozásból alig jött be 25 ezer forint. Ha az adományozókat keressük: a népszínház több mint kilencz tízezer forintban a fővárosé volna, de telekkönyvileg a „népszínház” nevére van bejegyezve s ez épületet az 1872-ben alakult „népszínházi bizottság” hozta létre, melynek elnöke Lipthay Béla báró volt. Igazgatására egy, kilencz tagból álló bizottság választotta a főváros és a korábbi „népszínházi bizottság” által; e kilencz tagu bizottságismét egy két tagu „végrehajtó bizottság”-ot küldött ki, melyben az építető „népszínházi bizottság” b. Lipthay B., a főváros pedig Steiger Gyula képviseli. A végrehajtó bizottságban jelenleg b. Lipthay Kléví István helyettesíti. E szövevényesnek látszó szervezet tulajdonképen elég egyszerű, mert mindenütt párhuzamosan van benne képviselve az adományozó főváros s az 1872-ben alakult s az építés gondjait viselő „népszínházi bizottság”.

A népszínházat Rákosi Jenő, a mostani igazgató három évre vette ki, s a kezdet nehézségeivel meglehetősen szerencsével, folyvást könnyebben küzd. Az előadások szép kiállításának egyik hátránya, a különben nagyon szép és czélszerűen elhelyezett nagy csillár, mert csupán maga a világitás minden este nyolczvan forintba kerül.

Minthogy a belső berendezést már más alkalommal eléggé ismertettük, most csak annyit emlitünk, hogy a színház 2000 személy befogadására van építve s egy tele ház, a mostani árak mellett 1500 frtot jövedelmez. Legelősebb helye a karzati álló hely, mely csak 10 krajczár. Ülőhelyek közül a legelősebbnek ára 30 kr., a legdrágábbé 1 frt 50 kr. Mindenki megtalálja benne a maga helyét, erszénye szerint. Legkaposabbnak bizonyult eddig a karzati ülőhely (30 kr.), melyből az összes előadások alatt még egyetlen egy darab sem maradt eladatlannak.

A pénztári bevételek összeszámítása mindenkor hű képét adja a közönségnek. Operettek alkalmával mindig van négy-öt darab 50 frtos, elég szép számu 10 frtos bankjegy; egészen

népies daraboknál (minő pl. a „Molnár és gyermeke”) roppant mennyiségű a hatos, és zirosabb, szakadozottabb forintok. Az igazgatóság természetesen legjobb néven veszi, midőn mind a két jellemző sajátás együtt van a pénzmekekben. S ezt, ismét természetesen, úgy érheti el, ha ez előadásoknál a közönség minden osztályára figyelemmel lesz.

Sajátosság véletlen, hogy mind a nemzeti színháznak, mind a népszínháznak Csepreghi a titkára (amott Lajos, emitt Ferenc) s meg sajátosságosabb, hogy a nemzeti színháznál a gazda: Adám, a népszínháznál pedig E. v. a, csakhogy két v-vel írja a nevét. Meg vagyunk egyébiránt róla győződve, hogy sem az Adám, sem az Éva színháza nem fogja tiltott fa gyümölcsébe harapni, vagyis hogy a határt meghúzó szerződést mindenik intézet igazgatósága megtartja s a közönségtől reméljük, hogy virágoztani fogja mind a kettőt. A mit ha meg nem tenne: valóban nem válnék dícsőségére Budapest főváros magyar-ságának.

Az országúton.

(Greguss János festménye.)

Ha költészetünk megdőségéről panaszkodhatunk is, minden szerénytelenség nélkül bevallhatjuk, hogy a képzőművészetek terén szép emelkedés történt az utóbbi két-három évtized alatt Magyarországon. Képiroink méltánylatot találtak itthon s elismerést és kitüntetést a külföldön, s a bécsi világtárlat alkalmával is általánosan feltűnt az a külön világ, melyet a magyar festmények oly jellemzetesen és ajánlólag mutattak be a föld minden nemzetei előtt.

A teljesen nemzeti magyar élet jellemzetes tolmácsai között a képiárs terén néhány év óta folyvást emelkedő elismerésben részesül Greguss János, ki éles szemmel felvett alakokat, jól csoportosított jeleneteket jellemző és plastikus élethűséggel vet vásznára; mindenkor egyszerű eszközökkel, hatásvadázat nélkül dolgozik, de keresztlenül is megtalálja a természet annál, kinek egészséges érzéke van a magyar élet jeleneinek egyszerűsége és szépsége iránt. Apró életképei mind egy testvérek, de mind új meg új oldalról mutatják a vidéki magyar élet mozanatait. „Az országúton” című képe is biztos művészi kézzel van mintegy kimetszve emlékezetünk panorámájából, s úgy tetszik, mintha ezen az országúton, ennek a csárdának a leveles színje előtt már a mi kocsisunk is megállott volna, magát, lovát megitatni, sőt tán magunk is ittunk egy pohárral a méregkeverő kocsmáros buczkában termett karezos borából. Úgy tetszik, mintha akkor is ezek az alakok töltötték volna itt az időt: a kutya minden esetre úgy hevert kinn az úton s a tyúkók épen így kaparásztak a hulladék szalmában és szénában.

Nagy baj a művészeknek, midőn műve sok magyarázatot kíván, de Greguss János festménye oly nyíltan és érthetőleg beszél, hogy magyar embernek lehetetlen meg nem érteni. A háttérből, nyugot felől jövő világosság tisztán mutatja, hogy a délután már alkonyat felé hajlik, s a felülünk eső délkeleti oldalán már erősödik az árnyék. Annak az asszonynak fenn a megrakott kocsii tetején, már „mehetnékje van” haza, mert a gyermekek s az úgy hagyott ház gondjai alkonyatkor haza várják a gazdasszonyt. En jól látom, mennyire kedve ellen cselekszik a „mehetnék”-es asszonynak az a legény, ki onnét a leveles szín alól nyujtogatja üvegjét és köti borát a iovak befogásával lassan készülő „emberre”; sőt, ha nem csalódom, a szegény asszony az egész megállapodás alatt le sem szállott magas helyéről, hogy a tovább indulást mennél inkább siettesse. Így beszél e kép minden alakja maga magáért s az olvasónak aligha lesz szüksége az én tolmácsolgatásomra. A művész nyelve oly egyszerűen és értelmesen szól mindenkinek, a ki egy perczig elfogulatlanul tekint a képre s átadja kedélyét az igaz és szép közvetlen hatásának.

Nem tudom, ki nyerte meg ez eredeti szép festményt a műcsarnok javára közlelebről történt sorsolásnál, de minden esetre egyik legértékesebb nyeresemény birtokába jutott. Morelli gondos metszésében is kitűnnek jellemző szépségei arra, hogy az eredeti mű hatásáról kedvezőleg ítélhessünk a genre-képiársnak egyik leg-sikerültebb darabjának tekintésük.

A gorilla és rokonai.

(Vége.)

A gorillát Európában csak a legújabb időben tanulták ismerni. A karthagoi Hanno állítólagos expedíciója óta, melytől az első, inkább mondaszerű hír terjedt szét a világ akkor ismert műveltebb részeibe Afrika „vad erdei embereiről”, először Bowdich angol utazó tudósításai (1819) tesznek említést e majomfajról; csakhogy e tudósítások is csakugy hemzsegetek a sok változástól. Az első gorilla-koponyát 1837-ben dr. Wilson hittérítő küldötte Bostonba s ezáltal kétségtelenné vált egy oly majomfajnak létezése Nyugat-Afrikában, mely nagyságánál fogva közelebb áll az emberhez valamennyi eddig ismert majomfajnál. Ugyanazon évben Savage protestans hittérítő is a Gabon mellett két gorillabőr szerzett egy rabszolgától, a melyek közül egyik a párisi múzeumba, a másik Bécsbe került.

Eddigél Nyugat-Afrikának több ilyen nagyobb, az emberhez közelebb álló majomfaját tévesztették össze egymással s ezért a gorillának számtalan olyan szokást tulajdonítottak, melyek más fajokat jellemeznek. Így például egy időben azt beszélték s általánosan hitték, hogy a gorilla házat épít magának, mint az ember; sőt egy új-yorki újság azt állította, hogy a gorillák egész falvakban élnek együtt s oly erős fogaik vannak, hogy a vadász puskájának a csövét könnyedén ketté harapják. Dr. Chaillu azonban sohasem talált a gorillánál olyan készüléket, a mely arra mutatott volna, hogy külön éji tanyát, avagy csak külön mesterséges lakhelyet is rendezne be magának. Ellenben így cselekszik a nsiego-mbuve (Troglodytes Calvus). Du Chaillu e név alatt egy kopaszfejű majmot ír le, melyet ő külön fajnak tart, melyet azonban Gray tanár az Afrikából hozott bőrök és koponyák megvizsgálása után a közönséges csimpánz (Troglodytes niger) egyik válfajának, vagy ugyanazon faj egyik oly példányának nyilvánított, mely bundáját kissé jobban megviselte. Du Chaillu ugy vélekedett, hogy e majmot ő találta fel s ő volt az első, ki annak bőrét magával hozta és az állat szokásait megismertette. Ő sok érdekelt tud beszélni erről az állatról. Egyszer egy fiatal nsiego jutott kezei közé s nagy örömeire úgy tapasztalta, hogy annak természete teljesen különbözik a gorillától. Mig az utóbbi ha igen fiatal korában fogják is el, teljesen szelidíthetlenné mutatkozik, addig a fiatal nsiego igen jámbor és szelid volt s apóljához nem sokára oly ragaszkodóvá lett, mint a kutya. Arca eleinte oly fehér volt, mint egy európai gyermeké s csak lassanként lett sárgává, azután feketéssé. Sok ételnevet különösen kedvelni látszott, s mikor az ebédet készítették, mindig nagy figyelemmel kísérte a szakács működését. Mikor aztán az ebéd készen volt, elősompolygott, mint valai méhes macska s kívánságát panaszos nyávogással igyekezett nyilvánítani. Nyálkásága később kitanult tolvajt csinált belőle. Elrejtőzött a kunyhók közelében és megvárta, míg a bentlakók eltávoztak; ekkor hirtelen a lakásba lopódzott s a mi enniaval a kezeibe esett, gyorsan felhalsolta.

A gorillától a nsiego mindenek előtt kopasz feje által különbözik; homloka és arca szőrtelesen s agg korában fényes fekete. Allán itt-ott néhány szürke szőr látható, mintha bozontos szakál utolsó maradványai lennének. A nsiegot már hosszabb ujjai is oly majomnak tüntetik föl, mely rendszeren a fíkon tartózkodik. Szájnyílása feltűnően széles s mikor kiált, a szó szoros értelmében egyik fülétől a másikig nyulik az. Az említett majmokon kívül Du Chaillu még egy más majmot is látott, melyet ő kulu-hamba név alatt egy új majomfajnak tart, mely azonban Gray és más tudósok véleménye szerint hasonlóképp nem egyéb mint sötétes színű csimpánz. Ez állat kulu nevét kiállításának ilyforma hangzásától nyerte.

Igen érdekes tüneménynek tarthatjuk, hogy a földnek ugyanazon vidékén, a melyen az emberhez leginkább hasonlító két legnagyobb és legerősebb majomfaj, t. i. a gorilla és a csimpánz él, ugyane családnak, t. i. a majmok családjának legkisebb fajai is nemcsak hogy képviselve vannak, de sőt tulajdonképeni hazájoknak is ugyane vidék mondható.

A többi majmok közül Afrika e részében a tengeri macskák (Cercopithecus) vannak leginkább képviselve, és e fajok Du Chaillu

több érdekes példányt ejtett el. Gyűjteményében volt egy másik majom is, melyet Gray Presbyteres albigena-nak nevezett és a melynek fájából egy példányt a londoni állattani társulat állatseregletében már korábban is tartottak; de hazajáról nem tudott semmit. Du Chaillu az érdem, hogy ezt a dolgot is kellőleg tisztába hozta.

Mi célra épültek az egyiptomi gúlák?

Sokféle nézetet és elméletet hallhattunk és olvashattunk már az egyiptomi hatalmas gúlák tulajdonképeni rendeltetéséről, de e tekintetben a tudós világ maig sem tudott egészen tisztába jönni. A sok elmélet közül érdekesnek találjuk megismertetni olvasóinkkal Jobardét is, a belga iparmúzeum volt igazgatóját, melyet a „Science pour tous” című francia folyóiratban olvastunk. Jobard szerint a régi egyiptomiak, kiket a leghíresebb utazók is korunk legműveltebb és a tudományokban legelőrehaladottabb népének tartanak, nem voltak s nem is lehetnek olyan emberek, kik oly hatalmas és elképzeltetlen költségre és fáradságra került munkára merő hűségből s a közjólétre való minden tekintet nélkül vállalkoztak volna. E gúlák valószínűleg világító tornyok lehettek, a melyek utmutatókú szolgálták a kiáradt Niluson czirkáló sok hajónak és a sivatag uttalán teréin eltévedett utazóknak és karavánoknak, melyek azokat 15–20 mérföldnyi távolságból könnyen észrevehették. Tavunól tüzes dióknak vagy manduláknak tűnven föl, azért nevezték el a görögök azokat pür am y d a l é k n a k (tüzes manduláknak), mely szóból idővel pyramis származott.

Kheopsz gúlájának, mindnyája közül a legrégebbnek, csucsán, mely sík lapban végződött, óriási szuroktüzet tarthattak égve az örök, kik e magas pontról idejekorán észrevehették s hírül adhatták a békés karavánok vagy ellenséges hódítók közeledését. Minthogy pedig egyetlen gúla nem volt elégséges a hajósok és karavánok tájékoztatására, nem sokára egy másodikot, harmadikat, szóval több kisebb gúlát is építettek, mint a hogy az ellenség ellen az előretolt erőddöket szokták építeni. A gúlák tehát egy művelt nép egyik legürögösebb szükségén voltak hivatva segíteni.

Minden oly nép, mely nagyobb terjedelmű és teljesen uttalán síkságokon települt le, a melynek például a Nilus és Euphrates völgyei is, csakhamar érezni kezdeté a tornyok, gúlák s ezekhez hasonló magas épületek szükségét, a melyek a terjedelmes laplyon utmutatókú s egyszersmind a csillagok és égi tünemények vizsgálatára is szolgálhatnak. A híres Babel-tornyt is hihetőleg ugyanaz a szükség hozta létre, mely a gúlákat és a kínai porzellán-tornyokat. Észak-Amerika földhalmi (Mounds) a Mississippii völgyében, Mexikó teocalli-jai s más vidékek óriási építményei valószínűleg egy és ugyanazon célra épültek, mint Egyiptom gúlái.

Vincente Pasos, egy művelt férfi az Osaegindian törzsből, az Amazon folyó által keresztül szelt hatalmas síkság közepette több gúlát fedezett föl, melyek nagyon hasonlítottak az egyiptomiakhoz, s melyeket Dél-Amerika őslakói valószínűleg szintén a közjó említett szolgálatára emeltek. Sőt Jobard azt hiszi, hogy a templomok magas tornyai, a középkori lovagvárak és sziklára épített messzilitók (Belvedere) építésénél első sorban ugyane célzettel az építők szeméi előtt.

Egyébiránt nem is valószínű, hogy valami nagyra becsülte volna Egyiptom művelt népe az oly uralkodókat, kik e roppant költséget és fáradságot igénylő óriási épületeket pusztá hűségből, talán síremlékekül emeltették volna. Sőt az sem hihető, hogy e gúlák, főleg oly nagy távolságra egymástól, arra lettek volna szánva — mint némelyek állítják — hogy azok a sivatag futó homokját fölfogják, megállítsák s a fékezhetetlen számu dühének erejét gyöngítse, vagy végre, hogy egyik-másik Pharaónak eszelen hűségét és szeszélyét bármí módon kielégítsék. Ez utóbbi esetben az első gúla építőjét annyira elítélte volna a nép, hogy utódai nehezen lett volna kedve a kezdeményt folytatni.

Jobard arra figyelmezteti olvasóit, hogy minden gúla mértanilag szabályozott kisebb gúlában végződött, mely csiszolt fehér márvány-

nyal volt beborítva, mely körülmény ismét azt bizonyítja, hogy a gúla csucsán szurokláng vagy gáz égett, melynek fényét a fehér márványlapok visszaszagózták.

Ha Egyiptomnak mindig derült égére s a gúlák rendkívül magas csucsaira gondolunk, melyeken még akkor is ott derengtek a lenyugvo nap visszfénye, mikor a Nilus paradiesomi völgye már két óra óta sötétségbe volt burkolva, elképzelteljük, hogy a piramisok a sivatag teréin nap viszfénye, mikor a kiáradt Nilus tükürén evező hajósok figyelmét semmi esetre sem kerülhették ki. S kétségtelenül e fénylő pontok első feltűnése készíteté a görög tengerészeket arra, hogy e magas épületeket pyramisoknak (tüzes manduláknak) nevezzék el, a mely elnevezést aztán az utókor is elfogadta.

Jobard e szavakkal végzi érdekes fejtegetéseit: „En tehát ismét abbéli meggyőződésémet adok kifejezésre, hogy a gúlák világító tornyok vagy fényjelzők, tehát oly vizsgáló helyek voltak, melyek az egyiptomiaknak megbecsülhetetlen szolgálatakat tettek és valószínű, hogy hazájok megmentését nem egyszer köszönhették a sivatag szélén fölállított eme hatalmas épületeknek.”

Sámi Lajos.

A REJTELMES SZIGET.

Harmadik rész: A sziget titka.

XII. Fejezet. A Cyrus aggodalma. Hol keresett arra nézve bizonyosságot? Mit beszélt volt Némó kapitány Cyrussal?

Smith Cyrus nem titkolható aggodalommal nézte a jelenetet. Nem a kitérésről, sem a föld-rengéstől félt ő: mert a kráter szabad utat engedett a láva kiömlésének s alkotásánál fogva épen a tenger felé eső oldalra. Más aggodalma volt neki. De midőn társai kérdezték, csak annyit felelt:

— Nem tudom. Majd meglássuk. Meg kell vizsgálnom a hegy belsejét, a mélységeket. Nehány nap múlva majd tisztában leszek e részben.

Három nap e bizonytalanságban telt el: január 4., 5., 6-ika. A hajó építésén kétszeresen megfeszített erővel dolgoztak. A Franklin-hegy csucsá folytonosan sűrű fekete füstgomolyba volt borítva, melyből éjszakánként tűz-rózsák világoltak ki.

A hajóépítés sürgetős volta mellett is egyéb szintoly sürgős teendőket sem lehetett elhanyagolni. Mindenek előtt el kellett látni az akolba zárt juhokat és kecskéket. Ez első sorban az Ayrton teendője volt, s elhatározott, hogy másnap, január 7-kén Ayrtonnak oda kellend mennie. De mily nagy volt mind az ő, mind a többiek meglepetése, midőn este Smith Cyrus így szólt hozzá:

— Ayrton, mivel holnap ugy is az akolba kell menned, én is elkísérellek.

— De Cyrus ur, — jegyezte meg a tengerész, — ön nélkül nem tudunk haladni a hajóval, s távozásra erősen hátra vet.

— Tudom barátom, — felelé a mérnök, — de mulhatatlanul meg kell nézmem az akol környékét; tudni akarom: hányadán állunk a kitérésnél.

Mi összefüggése lehet a kitérésnek az akollal: ezt Pencroff el nem gondolhatta. De mindnyájan megszokták megnyugodni abban, a mit Cyrus mond vagy tesz.

Másnap már napfeljöttök, Smith Cyrus és Ayrton a két onagát befogva, kocsin indultak az akol felé. Az erdőben, melyen át kelle menniök, a fák sűrűsége közt megülepvedve feküdt a nehéz füst, melyet a Franklin csucsá folyvást új meg új gomolyokkal táplált. E sűrű nehéz füst különböző ásványok por-részeivel volt tele, melyek a tüzkodó gyomrából emelkedtek föl, s melyek a füstből lecsapódva, néhány hüvelyk vastagságu hamurteget raktak a földre és a fák törzseire. Szerencsére a

szél északkeletről fútt s a tenger felé verte a füstöt.

— Ayrton, — mondá Cyrus, midőn az akolhoz értek, — te csak láss dolgod után az akolban az állatok körül; én addig a veres patak forrásáig hatolok s megnézem, hogy áll a dolog a hegy északi oldalán.

Mig Ayrton az akolba ment, a mérnök azallat megkerülte a hegy tövét s annak mendedékes oldalán, víz ellenébe, fölfelé indult. Ezen a helyen, mikor évek előtt először jártak itt, egy kénés forrás találtak volt. Most tíz tizenkét ponton is, egyes nyílások szájából, füstgomolya lövellt föl, apró geyserkekhez hasonló, mintha puska-serpenyőkből lobbant volna ki, vagy valamely gép szellentüijéből fuvódott volna. A lég szénasavas kénzással volt telítve; s Cyrus a földet mozogni érezte lábai alatt a roppant nyomástól, melyet a földalatti gázok óriási feszülete okozott. Magából a hegy csucsán levő kráterből is hasonló gázok és füst omlott ki, de láva-kiömlés nem mutatkozott.

— Bár inkább látta volna! — mormogá magában Cyrus — akkor legalább tudnám, hogy a kitérés előbbi rendes útját vette, s nem kellene attól tartanom, hogy új utat keres magának. Félek, a Némó kapitány aggodalma alapos volt, — s ez az, a miről meg kell győződnöm.

Miután itt eleget látott, visszafordult a merré jött, kilencz órára már ismét az akol közelébe érkezett, a hol Ayrton várt reá.

— Elláttam az állatokat — jelenté ez.

— Helyesen, Ayrton.

— Nyugtalanokdunk szegények.

— Meghiszem azt; az állatoknak többet jelent ki az őztől, mint nekünk az okosság.

— Rendelkezésre állok Cyrus ur.

— Végy egy lámpát s tüzszeres számot magadhoz, Ayrton — s induljunk.

Ayrton engedelmessékedett. Az onagátokat, kifogva, legeleszni hagyta az akol udvarán; a kaput gondosan bezárták s azzal megindultak nyugot felé a keskeny ösvényen, mely a tengerpartra vezet.

Az út mindenütt a füstfelhőből lecsapódott hamu és porrészekkel volt vastagon fedve. Emlő állattal nem találkoztak; egy négylábú sem szabadgált a földön, egy madár sem mutatkozott a levegőben. Néha forgó szél kerekedett, mely tele hordta füsttel, hamuval szemeket-szájokat, s elsételtül előtök a láthatár; ugy hogy zsebkendőjükkel kelle szemöket és szájokat befogni, hogy meg ne vakuljanak s meg ne fúladjanak.

Ily körülmények közt csak lassan s nehezen haladhattak. A lég különben is nehéz, fojtós volt. Minden száz lépésre meg kellett állaniök, hogy léleketet vehessenek s egykissé kipihenhesék magokat. Többe telt egy óránál, míg a tengerpart meredek bazalt- és porfir-sziklafalaihoz érhettek. Ugyanazon a meredek szikla-ösvényen ereszkedtek alá, melyen akkor éjjel, a Némó kapitány hívására, a Dakkar-sírbolt felé mentek volt; csakhogy most nappal közel sem volt az út oly veszélyes, mint akkor.

Minden nehézség nélkül föltalálták az általok Dakkar-kriptának nevezett földalatti üreg bejáratát, s a csónakot is, melyet ugyanott egy kis szikla-csúcsoshoz kikötöttek volt.

Eloldották s beleültek. A mint az apályban álló víz sodra a barlangba bevitte a csónakot, Ayrton tüzet ütött s meggyújtotta a fáklyát, melyet a csónak elején megerősítve, az evezőt vette kezébe, míg Smith Cyrus a kormányt fogta meg — s egyenest a kriptá belseje felé hajtották a csónakot.

A Nautilus nem volt többé, hogy bűvös villanyfényével megvilágítsa a földalatti üreget, de hajólampájuk elég világot adott, hogy vi-

gyázattal mégis előre haladassanak. Sűrű csend honolt az üregben, legalább eleinte. Mert a mint belebb hatoltak, a hegy méhében mély, tompa dörej kezdett hallatszani.

— A vulkán morog — szólta Cyrus.

Nemsokára erős, fojtós szag is áruha el, hogy a vulkán működése áthat az üregbe. Fojtós kénfüst felhők gomolyogtak a szikla-falak repedéseinél.

— Ime, a mitől Némo kapitány tartott — mormogá magában Smith Cyrus, s arca gyöngén elhalványult. De végére kellett mennie a dolognak.

Huszonöt percnyi út után a csónak a kriptá fenék-faláig ért, s ott megállt. Itt Cyrus felállva a csónak ülő padjára, magas rúd végén feltartotta a lámpát s körülhordozta, a meddig csak ért vele, a fal szélében, hosszában. Alig észrevehető finom repedéseken tört elő, mintegy a kövön átszűrődve, az az erős füst, mely a barlangot egészen eltöltötte nehéz szagával. Mindezt repedések futották be a szikla-falat, sőt

állította, s erről most Smith Cyrus is meggyőződött, hogy a föld alatti üreg, melyben a Nautilus tartózkodott s el is temetkezett, egész a vulkán kráteréig megy s annak belső üregétől csak vékony sziklafal választja el. S e vékony fal is ezer repedéssel van át meg át szaggatva, a mi a földközi elemek reá irányított nyomását bizonyítja s azt, hogy a kitérésre készülő vulkán, egy vagy más ismeretlen okból, nyitva álló kráter helyett e falon át keres rést magának. A repedéseken kitoluló szén- és kén-gázok mutatják e föltevés valószínűségét.

— Hát aztán? — szakította félbe Pencroff, ránczba szedett homlokkal.

— Hát megvizsgáltam e repedéseket s meggyőződtem, hogy a belülről jövő nyomás és feszülés egyre tágitja őket, míg egyszer ki fogja törni a falat, s akkor a tenger, a barlangon át, be fog nyomulni a vulkán kráterébe.

— Hát aztán? — ismétlé Pencroff, — akkor legalább a víz eloltja a tüzet; s mindennek vége lesz legalább.

rezték jól magukat az ellenség földjén, mert apránként mind kivestek. Például a Loiret és Loir-et-Cher departementekben 163 német növényfajnak több mint fele már is eltűnt s a megmaradtok is évről évre satnyulnak és pusztulnak. Mi hozzánk is behozták a muszkák 1848-49-ben a szerb- vagy a muszkatövist, hanem azok fájdalom igen jól érzik nálunk magukat.

/. Őriási teknősök. A jelen év közepe táján két rendkívül nagy teknősök vittek a londoni állatkertbe Aldabra szigetéről. E hatalmas állatokról azt vélik, hogy utolsó képviselői ama kihaló-félfen levő őriási teknősök-fajnak, mely az Indiai-óceán szigetén, főleg a Mascaren-szigetcsoporton, hajdan bőven tenyészt. A himről, mely majdnem hat láb hosszú és nyolcz mázsát nyomó iszonyu nagy állat, némely tudósok azt állítják, hogy legalább is száz éves lehet s még mindig a növekedés stádiumában van.

/. Egy kis kereskedelmi statisztika. A világ összes kereskedelme körülbelül 3.600,000 erős testalkatú embert tart folytonosan utban, részint a tengereken, részint a szárazon; e nagy számból évenként — hozzávetőleges számításal — 75.000 ember hal meg. A tengereken évenként szállított áruk összes értéke 1500 millió és 200,000 millió dollár között (kétféle forint) változik s a tengeri szerencsétlenségek által okozott kár egyre-másra 25 millió dollár tehető.

Mérkőzés után.

Fővárosi tárcza.

Még nem is „nyugosznak a hős fiak dülő csaták után”, hanem minden áldott nap együtt ülésnek, tanácskozásnak, vitakozásnak és szavazásnak a beteg haza jóvoltáért a sándorutczai házban — s mi mégis odairtuk már négy-öt parlamenti képviselőt: „mérkőzés után”. De ez egyáltalán nem vétség a történelmi hűség ellen. A parlamenti mérkőzés csakugyan véghez ment már a hosszúra nyúlt költségvetési vita imént lezajlott szakában. Most csupán holmi jelentéktelen utócsatározás járja.

A szavazó hadsereg edzett struczgyomra szerencsésen magába vette már a piros karszékben ülő, excellenciás szakácsok által föltalált rengeteg fogyasztani valót, komedencia gyanánt csak néhány nap előtt szűrésülve azt a fekete levest, mely a pénzügyi politika száraz, prózai nyelvén általános jövedelmi-adójavaslatnak és nyolczvan millió kölcsönnek neveznek. Ebben a parlamenti étkezésben egyébiránt az a furcsaság állapítható meg, — s ez homlokegyenesen ellenkezik a táplálkozás és emésztés természetes lefolyásával, — hogy a tíz nagyméltóságú szakács föttét ugyan képviselőink fogyasztják el, de az mégis az egész nemzet gyomrát fekszi meg.

A mérkőzés néhány hetének ezuttal kiválóbb érdekességét kölcsönözték ama körülmény, hogy a házbán mindennap pünkösdi ünnepe volt. Mindennap megoldódott egy-két „új ember” nyelve, mint hajdan az apostoloké, miután megszállta volna őket a szent lélek. S az új sütetű honatyák nyelvéről is megderedt az aradajta, s beszélének vala, ki elfogultan, ki bátran, vámkérdésről s pénzügyi politikáról, közügyekről s Uchatus-ügyekről, igazságügyi reformokról s vasutak építéséről, de csak kevesen úgy, hogy hajlandó voltál elhinni róluk, mikép ő rájuk is kisugárza malasztját a jóságos szent lélek.

Illó a csatazómót képező szabadelvű pártot kezdeni a szemlét, melynek élén a parlamenti mérkőzés nagy mestere: a miniszterelnök vagdalkozott legharcziasabban jobbra és balra. Derék leventé, a kinek debatterri ügyessége és polemikus élessége fölér a legjobb toledói pengével. Ha ő excellenciája mískülönbön nagyon keveset hasonlít is a görög őskor fölistenei és hőseihez: egy tekintetben mégis elnevezhetné a magyar képviselőház Achillesének. Valahogyan a myrmidonok bőséges fedelmének kellett megszabadítania Troja falai alatt elleneségtől szorított vezértársait a veszélyből: azonképen vágja ki mindig Tisza Kálmán is miniszter-társait a leghevesebb szócsatározásból. Egyébiránt hasonlít ő magyar dalához is, főleg ha „nemzetiségi vitában” vesz részt. Ilyenkor híres Kinizsi Pál módjára a szavai élével leterített Borleákat és Mileticseket úgy megforgatja, mint ama vasyuró hős a holt törököket.

Hanem Széll Kálmán nem szorult a mérkőzés tusájában a miniszterelnök bajtársi szolgálata. A fiatal pénzügyminiszter kifogyhatatlan svadája hasonlít a „passát-szelekhez”, melyek az atlanti tengerparton őszszel és tavaszszal egy folytatásban hetekig tartanak. Ily szivós tartóssággal vett részt a pénzügyér is a költségvetési vitában. Mig az ő tárczájának budgetjét tárgyalták, majdnem minduntalan beszélt, olykor hat-hét ellenzéki szóval foglalkozva egyszerre. Adóemelést és kölcsön aligha akadtak meg lelkesültebb szószólóra nálánál.

A piros karszék ülése azonban, ma inkább mint valaha, tövisekkel van telehintve. Ezuttal még b. Wenckheim Béla is kénytelen volt fölszólalni budgetje védelmére, noha neki gyöngyölete van többi miniszter-társaihoz képest. Miniszterelnök korában mintha folyvást valamely lidércnyomta volna, mely most továtunt. Bátran nevezhetné a legboldogabb miniszternek, ha nem lenne horvát miniszterünk is. Gróf Pejacevich politikai élete s parlamenti helyzete valóságos idyll. Arkádiai csendélet, melyet körülzuga adáz viták zaja, a nélkül, hogy neki a küzdők közé kellene elegetnyednie. Társai napoként ott viaskodnak a küzdőterem, minden perczen kitéve az eshetőségnek, hogy ellenzéki bajnokok és spandassinok sorompóba szőljék őket. S nekik mindannyiszor föl kellene venniök a keztyűt. „Kadenciát” kell tudniök minden támadásra. E teher nem nyomja a horvát minisztert, ki karszékéből, senki által nem hábor-

gatva, gyönyörködhetik a parlamenti szinpad olykor igazán szinpadias jelenetein. „Beatus ille, qui procul negotiis” stb.

Az egykori deákpárti régi gárda föltűnően tartózkodik részt venni a küzdelemben. Ha nem látnád ott ülni a szabadelvű párt szembetűnőbb padjain e veteránokat, kik négy-öt parlamenti kapitulációt szolgáltak már ki, nem is sejténéd, hogy tagjai a háznak. Mindenekelőtt az exminiszterek nagy mesterei a hallgatásnak. Bittó, Szlávy, Pauler, Horváth Boldizsár, Gorove, Tóth Vilmos, Kerkapoly — de hát ki győzné őket előszámlálni, mikor annyian vannak, hogy export-cikké tehetnék őket — ez idő szerint hallgatás által tűnnek ki. Óvakodnak talán kikaparni a gesztenyét a parázsból más számára?

Két exminiszter között a napokban egy harmadik foglalta el sokáig üresen állott helyét, visszatérve a rájuk, bajadérek, tigrisek s a cholera hazájából. A keletindiai nap megbarnította Tisza Lajos ur arcát, a ki a Ganges földén tigrisre és vaddisznóra vadászott a dunsung sűrűségében, miután közlekedési miniszter korában eleget vadászott volna rá itthon a képviselőház baloldali puskáival. Ó excellenciája későn érkezett ugyan arra nézve, hogy lándzsát törjön bátyja vámmügyi politikája mellett, hanem szerencsére még eléggé korán a tekintetben, hogy Rákosi Jenő kikérhesse szakértői véleményét azon indus jelmezek megbírálására, melyek a népszínház legközelebbi látványosságában fognak szerepelni. Értjük az „Utazás a föld körül nyolczvan nap alatt” című darabot.

A hetekig tartó mérkőzésben, mely a kormány költségvetése, s az azzal kapcsolatos törvényjavaslatok fölött folyt, a háznak két oly „par excellence” financier tagja, minők Falk és Wahrman, szintén a hallgatás aranyát gyűjtötték. Az utóbbi gyér és rövid fölszólalásai nem mondanak ellen az állításnak. Helyettük egy nagy ur: gróf Péchy Manó, kinek egész alakja föltűnteti a telivér arisztokratát, próbálkozott végig korcsolyázni a pénzügyi politika síkamló talaján. Bezzeg nem hallgathatót — számok körül forogván a vita — az ország zsörtölődő takarékosági politikusa: Zsedényi Ede. Nagyobb tüzzel támadt, mint mások, s bizonyára e nagy buzgalom miatt vetette el ez egyszer a súlykot a zeneakadémia kérdésében. Vannak bizonyára olyanok is sokan, kik halásan veszik azt ő excellenciájától, hogy nyolczezer forintot meggazdálkodott ez ügyben az ország számára. Sokkal bizonyosabb azonban ennél az, hogy valahány muzsikussal van széles ez országban, most mind esküdt ellenségévé szegődött Zsedényinek. Be jó, hogy sohasem szokta magát muzsikáltatni! Bizony megeshetnék rajta máskülönb, hogy még a cigány is macskazenevel tisztelné meg nóta helyett... Hiába, a takarékoság utján is teremnek tövisek.

Egy-két szót a párt új embereiről is, kiknek kilencz tizedrésze különben, — legyenek üdvözölve ez ünneptagadásukért! — csak névszerinti szavazás alkalmával adott eddigjéle hangot. Így legalább a költségvetés le volt tárgyalható karácsony előtt, holott — ha valamennyi parlamenti „homo novus” indittatva érezte volna magát „szokolóni” a t. cz. választóközönség kedvéért — körülbelül úgy „kis kedden, borjunyuzó pénteken” ért volna véget a budgetvita.

Egy gróf — Berényi Ferencz — a ki baloldali fegyvertárból kölcsönözték buzogánnyal döntötte a pajst, melyre a pénzügyminiszter az adóemelést írta, s egy másik gróf — Károlyi Tibor — a ki lándzsát tört a kormány mellett, ellenkező benyomást idéztek elő a házbán. Az oroszlánczart a szűz beszédek sikeréből egyébiránt nem a párt arisztokrata tagjai, nem is táblalabíro tagjai — lásd Hosztinszky és Markhot urakat, — de még csak szolgabíró elemei — vide Fűh Károlyt — sem aratták. Azt szerencsésen elhalaszták maguk számára a toll emberei: egy activ- s egy exhirlapíró. B. Kaas Ivor és Mudrony Soma.

Nem épen gyakori dolog, hogy férfiak, a kik különben tollukat oly könnyedén kezelik, mint ügyes vivó a kardot, mikor süvöltve vág ki vele néhány száz moulinét: egyuttal helyt álljanak a parlamenti mérkőzés terén is. A gondolatok, melyek rendszeres egymásutánban tartódnak az ember előtt, midőn irászatok mellett ül, bezárkózva csendes szobája falai közé — ha ugyan zongorakalapálás nem háborgatja — kevésbé gyorsan szoktak megvillanni fejében,

midőn egy nagy gyülekezést előtt szónokol s száz meg száz szemet lát függeszve magára. Ezt a parlamenti „lámpalázat” olykor gyakori próbálkozás s nekigyürkőzés „chinin”-je sem bírja véglegesen orvosolni. Az önálló vámerület ama két buzgó szószólója azonban derekasan meg tudott birkózni a „maiden-speech” nehézségével is, helyt állva a mérkőzésben.

Mindkettő gondolkodó, tudományosan képzett fő, s ha e hasonlatosságon kívül kevés közös vonás van is, az jobbadára temperamentum, vérmérséklet dolga. A hírlapiródmalmi „őseihez gyülekezett”, „Reform” egykori, s a „P. Napló” jelenlegi főmunkatársa legharcziasabb hírlapíróink egyike, a kinek a polémia ép annyira eleme, mint a békának a víz, vagy a magyar pénzügyminisztereknek a kölcsönműveletek. Azon folyvást föltűnt ingu ju journalisták fájából való, a kiket szénsavhoz hasonló nyugtalan vérük szakadatlan bíráló, opponáló, kritizáló tevékenységre ösztönöz s a kiknek önállósága nagyobb, semhogy meggyőződésüket alárendelhetnék kicsinyes párttekineteknek. A hírlapírók ezen izgékony, ideges osztálya hasonló az olyan pezsgős palackhoz, melynek dugója már a legcsökélyebb feszegetésre is — sőt: olykor minden bolygatás nélkül, csupán az üveg tartalmába fojtott nagy szén-sav-mennyiségtől hajtva — explodál. A palackból azonban élvezetes nedű bugyog ki, melyet szívesebben isznak azon állott viznél, minőt azon cikkk-gyártók tálnak élénk, kik talán kifogástalanul kontráznak a „párttekinetek” első vonójának, de az „attikai sóból” csak egy csipetnyit sem kaptak osztályrészt. Egyszóval, bár Kaas Ivor journalistának született, s „naturam furca expellis.” Nemis kételkedünk, hogy ha őt vetette volna a sors kelet-ázsiai utazása alkalmával Jules Verne „Rejtelmes sziget”-ére, a lapunk olvasói előtt most már jól ismeretes amerikaiak helyett: bizonyára holmi új „Reform” vagy „P. Napló”-féle lapot sietett volna alapítani, hogy hajótört társaival szemben ott is érvényesíthesse külön meggyőződését...

A jobb- s baloldali ellenzék szereplése a parlamenti mérkőzésben sajnálatunkra nem találhat már helyet e tárcza keretében. Lám! A szabadelvű párt elhizott teste — pedig a tulságos kövérség nem mindenkor s nem mindenben előny — itt is kiszorította őket, mint választás után a képviselőház több padjából. De hát alkalma-tilag találkozunk még!

Borostyáni Nándor.

Mathuzsálem utóda.

(Folytatás.)

Általánosn tudva van, legalább a polgárolsult nemzeteknél úgy tapasztaljuk, hogy a nők közül sokkal többen érnek szokatlanul hosszú életkor, mint a férfiak közül, mindamellett, hogy e nők leginkább a szegényebb osztályokból való, tehát életük nagy részén át inkább ki vannak téve a nélkülözéseknek és fáradalmaknak. E nagy kort a nőknél sokan — s nem is ok nélkül — a nők mértékletesebb életmódjának és a náluk már szokásos tevékenységnek tulajdonítják. Hufeland is azt mondja, hogy „a nők nemcsak hogy rendszeren tovább élnek mint a férfiak, de sőt az is kétségtelen, hogy férjes nők tovább élnek, mint a magánosok, körülbelül oly arányban, melyben a kettő áll az egyhez.” De bár a női test hajlékonysága bizonyos időre nagyobb szívósságot kölcsönöz annak, mindazáltal, mint hogy az erő a hosszú életnek lényeges föltétele, csak kevés nő érheti el a legmagasabb életkorokat. Igaz, hogy több nő él el 115 évig, de ama koron túlra mégis többen férj jut el. A hosszú életnek ritka és nevezetes példáját képezte Prescott t Mária Sussexből (Angolország), ki 1768-ban 105 éves korában halt meg, miután 37 gyermeknek adott életet.

Azt is tapasztaltuk több esetben, hogy a szokatlanul hosszú életű embereknél az értekek idővel új élénkséget és erőt nyernek. Volt rá példa (hiteles följegyzések bizonyítják), hogy némely aggnak, több évig tartott vakág után, a szeme világa csodás módon teljesen visszajött, másoknál meg a hallás lett szokatlanul éles, ismét másoknál meg az írászatok századi évfördülése után új fogaiak jöttek, körmeik megnöttek, vagy pedig a hiányzókat egészen ujak pótolták helyre s végre az is megtörtént, hogy a fehér fürtöket

Számos nyílásokból füstgomoly lövellt föl.

Magas rúd végén feltartotta a lámpát.

A REJTELMEK SZIGET.

némelyik már csaknem a vízszinég szaladva le, valamivel tágabban s szembetűnőbben is mutatkozik.

Smith Cyrus mély gondolatokba merült.

— Ugy van! — mormogá, — igaza volt; itt van a veszély! s pedig mily irtózatos veszély!

Ayrton egy szót sem szólt; de Cyrus egy intésére ismét kezébe ragadta az evezőt s félóra múlva megint kiűn voltak a Dakkar-kriptából.

Az idő elteltével, aznap az éjszakát az akolban töltötték, s csak másnap reggel tértek vissza a Gránitlakhoz, hol társaik már nyugtalanul várták a Cyrus érkezését. Ez nem titkolta el tőlük a fenyegető veszélyt, mely nem csekélyebb volt: az a szigetnek s vele magoknak is — végmegsemmisülése.

E veszélyre őt Némo kapitány figyelmeztette, azon néhány percnyi beszélgetésben, melyre halálós ágyán külön hívta volt Cyrust. Ez volt az utolsó szolgálat, melyet még tehetett s halála előtt tenni akart nekik; ezért hívta őket magához a Nautilusra is. Némo kapitány azt

— Ugy van, — mondá Cyrus — mindennek vége lesz, de nem abban az értelemben, melyben te gondolsz, jó barátom. A mely órában a tenger be fog nyomulni az áttört sziklafalon, s a vulkán égő kemenczéjébe, egész a sziget gyökeréig: azon órában a Lincoln sziget úgy a levegőbe fog repülni, barátom Pencroff, mint repülne Szicília, ha a Földközi-tenger az Aetnába ömölnék!

(Vége követh.)

Egyveleg.

/. A háború és a növények vándorlása. Az 1870—1871-iki porosz-francia háború alatt feltűnt, hogy Franciaországban több oly növényfaj kezdett itt-ott előtűnedezni, melyek azelőtt francia földön ismeretlenek voltak. E növények magvait vagy a német katonák vitték oda lovaik takarmánya között, vagy pedig a francziák által idegen földről beszerzett takarmánnyal kerültek az országba. A francia növénytudósok nagy figyelemmel kísérték az új növények tenyésztését, meg akarva tudni, hogy vajjon meghonosulnak-e azok náluk. Ki is tűnt csakhamar, hogy e növények nem

— A francia városok lakosságának szaporodását érdekes adatokkal világítja meg az „Economiste français”. Ezen adatok szerint a nagyobb francia városok formálisan kipusztítják a kisebb városokat és falvakat. A kisebb városokban a lakosság nemhogy szaporodék, hanem inkább majd mindenikben fogy, mit azon körülmény is mutat, hogy a lakberek következetesen leszállnak. Franciaország nyolcz nagyobb városának, Lyon, Marseille, Bordeaux, Lille, Toulouse, Nantes, Sainte-Etienne, Rouen lakossága az 1851—1866 közötti tizenöt év alatt 600,000, tehát évenként 40,000 lélekkel szaporodott. A megelőző 60 év alatt e városok lakosságának összes szaporodása csak 300,000 volt. Páris lakossága 1230 bna 170 000 ; V. Henrik idejében (1605) 200,900; 1715-ben (XIV. Lajos) 500,000; 1810-ben 600,000; 1846-ban 1.054,000; 1861-ben 1.696,000; 1866-ban 1.825,000; 1872-ben 1.851,000.

— Amerikai fényképezés. Egy amerikai lap szerint Nevadában egy fényképező külföldös s módot használ, hogy sikerült fényképeket állíthasson on elő, t. i. revolver vesz elő, felhuzza a szárkányt, a vendég fejére cselez és mondja: „Újjon mozdulatlanul, legyen nyugodt, kellemes kifejezés, és nézze n revolverem csővébe, mert különben golyó bocsátok agyába. Művészi hírem forog közzük és nem akarom, hogy rossz kép kerüljön ki műhelyemből.”

hollőfekte hajszálak váltották föl. Némely aggok emlékező tehetsége bámulatosan élénk ké válik, ha gyermekkoruk napjaira irányul, de annál feledékenyebb az élet későbbi szakainak eseményeivel szemben. Az utóbbi tekintetben csak Hongo Ferenc példáját idézzük. Hongo Smyrnában született, Kis-Azsiá és régi és nevezetes városában, hol ő a velenzeieknek sok évig konzula volt s ott is halt meg 1702-ben 113 éves korában. Életének majdnem utolsó évéig leginkább csak huslevessel s könnyebben emészthető húslevekkel táplálkozott és bort vagy más szeszest italt sohasem ivott. Beteg sohasem volt, naponta nyolcz angol mérőföldet sétált s látása, hallása és emlékező tehetsége utolsó napjáig épen maradt. Őt felesége és negyvenkilencz gyermeke volt. Száz éves korában fehér haja kihullott s fekete nőtt fejébe és 112 éves korában két új foga jött. E ritka ép, egészséges öreg urnak mintegy feltűnő ellentétéül, egy másik példát hozunk föl, melynek hitelességét az illető egyházközség anyakönyve bizonyítja. Krasiovna Margit, lengyel nő, 1763-ban 108 éves korában halt meg. Kilenczvennégy éves korában harmadik férjéhez, Raykolt Gáspárhoz ment nőül, ki 105 éves volt. Ennek apja nem sokkal előbb halt meg 119 éves korában. Ama 14 év alatt, míg együtt éltek, a nő két fiú- és egy leánygyermekket szült; s ez a három gyermek már születése után mindjárt elárulta szülőinek nagy korát, mert hajzatuk szürke volt és foghüvelyekben itt-ott épen oly bemélyedések vagy üres helyek látszóttak, mint az öreg embereké, ha fogai kihullottak, bár e három gyermeknek sohasem volt egyetlen foga sem. Mikor már teljesen felnőttek, akkor sem volt annyi erejük, hogy valami keményebb táplálékot meg tudjanak rágni s csupán kenyérral és növényi ételkel éltek. Alakjuk megfelelt életkoruknak, de hátuk meggörnyedett, arcuk halvány és beesett volt s más tekintetben is látszott rajtuk az elcsatnyulás valamennyi külső jele.

Már említettük azt a bámulatos szívósságot, melylyel a nagy korra jutott emberek az élethez ragaszkodnak. Az aggok és a halál közt folytatott makkas és elkeseredett harcznak igen érdekes példáját találjuk Tice János esetében, ki 1774-ben halt meg 125 éves korában. Egyszer favágás alkalmával, 80 éves korában, lábai eltörték, de az öreg csakhamar felgyógyult; 100 éves korában hirtelen ájulás lepvén meg őt, véletlenül izzó szén közé esett és borzasztólag összeesette magát. Tice azonban e balesetet is túlélt s összes érzékeinek teljes használatát visszanyerte s azt meg is tartotta egészen haláláig, mely 125 éves korában is csak egy jó embere és jölteveje halála hírének hallatára, tehát nem épen természetes uton ragadta ki őt az élok sorából.

Most már közleményünk érdekes tárgyának egyik legnehezebb mozzanatára kívánjuk felhívni olvasónk figyelmét, t. i. a szokatlanul nagy életkorok eseteire vonatkozó biztos adatoknak igen érehető hiányára. Tulajdonképp erről kellett volna szólnunk legelőbb, mert hiszen ha úgy sem hihető, a mit eddigelé mondottunk, akármelyik regényirő elbeszélése sokkal érdekesebb lenne annál. De bár az ilyes dolgokban meglehetősen adag jóhiszeműség szükséges, hogy az indokoltnak látszó kételkedés fölül ne kerekedjék — írja Thomson Jenő, kinek az új-yorki „Scribner's Monthly“ című havi folyóiratban e tárgyról megjelent cikkéből vettük át adataink legnagyobb részét — abban még sem érthetünk egyet Sir G. Cornwell Lewissel, hogy száz évig soha egy ember sem élt. Hasonlóképp nem fogadhatjuk el — írja tovább Thomson — William J. Thoms nézetét sem, ki csak úgy hiszi el, hogy valaki száz vagy több évig élt, ha élettörténetét statisztikai adatok bizonyítják. Thoms maga ugyane tárgyról írva, csak négy ily esetet ismer el hitelesnek, mint a melyek részint anyakönyvi kivonatokkal, részint a biztosítási társulatok följegyzéseivel vannak bizonyítva. Így tehát még ő is elismeri, hogy lehetnek s voltak is száz vagy több éves emberek. Tagadhatatlan, hogy a nagy életkor bizonyítása legtöbb esetben igen bajos. Nem mindenütt vezetnek pontos anyakönyveket; a születést, keresztelést vagy házasságot nem mindenki jegyzi föl magának, s életét sem szokta minden ember biztosítani. Az igen öreg emberek hajdani rokonai és társai rendszeren mind elhalnak s így rájuk hivatkozni nem lehet.

De van-e okunk ebből azt következtetni, hogy száz vagy több évig csupán azok élhettek, a kikről kétségtelen adataink vannak?

Dr. Van Oven, ki az életstatistika terén szintén tekintélyt, tizenhét oly esetet tud, melyeknél az illetők életkora meghaladta a 150 évet. Hufeland és Haller szintén feltétel nélkül a rendkívül nagy életkorok lehetőségében, sőt az utóbbi azt írta, hogy az ember életerője némely — bár ritka — esetekben és körülmények közt teljesen képesek arra, hogy az illetőt 200 éves korra juttassák. Ezért a kik a történet adataiban biznak és a krónikások följegyzéseit nem bírálgatják túlságosan akadékoskodó kritikussal, igaznak veendőik azt az állítást, hogy az öreg Parr Tamás (kinek arczképét lapunknak mult számában közöltük) 152 évig és Jenkins Henrik 169 évig élt. De már azt nehezebben fogja elhinni a világ, hogy Zartan Péter, magyarországi földműves, 175 évig élt (lásd: Kirby „Wonderful Museum“) és Cam Tamás 1588. január 28-án 207 éves korában halt meg, bár ez utóbbi esetet a st.-leonardi egyházközség anyakönyve is bizonyítja. Nem valószínűtlen,

Rovin János 172 és neje Sára 164 éves korában.

hogy az utóbbi esetben csak csintalanságból vagy ki tudja, minő más czélből csinált a sarkofaragó az 1-es számjegyből 2-ost, pár perc alatt egy egész századon ugorván keresztül. Már Dammé Tamásnál, ki 1648-ben 154 éves korában hunyt el, az illetők azzal vették elejét az ilyen tréfának, hogy éveinek számát betűkben vették föl sarkofaragó. A statisztika mindenestire érdekes fölvilágosításokat nyújthatna e tekintetben. Ámde az emberek életkoráról tudvalevőleg csak Európa és Amerika egy részében szoktak rendszeres kimutatásokat készíteni s a népesedés folytonos hullámlása következtében azok sem mindig megbízhatók. Anyai azonban a kimutatásokból is kétségtelenül kitűnik, hogy a legnagyobb életkorok esetei majd mindig a legszegényebb osztályokban fordulnak elő. S bár méltán föltehetnők, hogy a jöltét, nevelés és műveltség inkább előmozdíthatják a szokatlanul magas életkorok elérhetését, az e téren szerzett tapasztalatok épen az ellenkezőt bizonyítják. A keresztény időszámítás legrégebb századaiból fennmaradt ilyenek adatok inkább hagyományon alapulnak és így nem fogadhatók el a készpénz gyánat. A későbbi esetekre már biztosabb bizonyítványaink vannak; mindazáltal még a poros matrikulák adatait sem tekinthetjük szentírásnak, míg a családi krónikák és halottjelentések sokszor még kevesebb hitelt érdemelnek. Az is feltűnő, hogy a legesodásabb életkorok esetei rendszeren félre eső, kevésbé ismert falvakban fordulnak elő, hol e tekintetben az ismeretes „azt mondják“ viszi a főszerepet, míg ellenben minél közelebb jutunk a nagyobb és népesebb községekhez és városokhoz, a hol már a tudomány is beleszól a dologba, mind jobban-jobbban eltűnőnek az ily rendkívüli esetek. Faluhelyen az emberek hamarabb elveszítik — főleg ha jónak látják elvesztani — az emlékező tehetséget s részint tudatlanságból, részint valami mellékes érdek-

ből ritkán mondják meg az igazat — legalább e tekintetben. A sarkofaragó is néha mit sem bizonyítanak; néha minden föntolgatás nélkül met-szenek föl azokra oly adatokat, melyek az elhunyt családjának hízeleghetnek talán, de az igazság próbáját nehezen állának ki. Sokszor meg némely falvakban igen sok hasonló nevű ember él, kiket gyakran összetévesztenek egymással és az oly eset sem tartozik a ritkaságok közé, hogy egy-egy ugynevezett „száz éves“ atyjának, sőt nagytatyjának éveit is a magáéhoz számítják. Ha mind e körülményeket figyelembe vesszük, nem csodálkozhatunk nagyon, ha olyasmit hallunk, hogy például a négernek igen sokáig élnek. Ki tudná megbizonyítani, hogy ők, kik főleg régebben, csak úgy isten számában éltek, igazat mondanak-e vagy nem?

De vannak esetek, a melyeknél a szokatlanul nagy életkor igazolására szolgáló bizonyítványok elégségeseknek és hiteleseknek látszanak. Thomson több ily esetet hoz föl, melyek közül néhányat mi is megemlíthetünk. Jenkins Henrik, ki 1670-ben 169 éves korában halt meg, jól emlékezett a földentelén nagy csatára, melyet az angolok és skótok vívtak egymás ellen 1513-ban. 157 éves korában bizonyos határvillongás ügyében tanunak idézték. A bíró intvén őt, hogy korát illetőleg igazat szóljon, Jenkins két akkor is élő s 80 évnél idősebb tanura hivatkozott, kik azt állították, hogy mikor ők még kis gyerekek voltak, Jenkins már teljesen ősz és igen öreg ember volt. Sands Jakab 140 és Gangheen Tamás 112 évig élt s magas korukat szintén törvényesek előtt igazolták. Forrester Janka 1766-ban 138 éves korában halt meg. 132 éves korában még oly éles volt emlékező tehetsége, hogy bizonyos uradalom tulajdonjogát az ő esküjére ítélték oda egy családnak, minthogy az aggnő tisztán emlékezett rá, hogy a vitás jószágot az illető család 101 évnél tovább bírta. Garden Péter 1775-ben halt meg Edinburg közelében 131 éves korában. Nyolcz király uralkodását élte át. Oriás testalkatú ember volt s egész életét s összes érzékeinek használatát halála órájáig megtartotta. Végre a rendkívül hosszú életnek majdnem hihetetlen példáiként idézhetjük a magyarországi születésű Rovin Jánost és nejét is, a kiknek arczképét, állítólag II-ik József császár parancsából, a férj 172 s a nő 164 éves korában le is festették. E festmény egy másolata a magyar nemzeti muzeumban is megvan és a kép alól a következő sorokat jegyezték le:

A Magyar Ország Hosszas Életnek Ritka Példája.

Rovin János, Rätz nemzetből, Görög hiten való, a ki 1552. Esztendőben született, és Temes Vármegyében a Caransebesi Districtusban, Szadova nevű faluban lakott, élt 172 esztendőig, I. Ferdinandus, II. Maximilianus, II. Rudolphus, II. Matthias, II. és III. Ferdinandus, Leopoldus, Josephus, és VI. Carolus, tudniillik kilentz Magyar Ország Királyok alatt; még is az 1724 esztendőben, a mint ennek előtte, egészséges, s fris vala. Feleségül vett magának Sára nevű Rätz leányt, a ki 1560. esztendőben született, ki is azon 1724. esztendőben 164 esztendő vala. Elt ezen Házas társával 147 esztendőig, a felebb megemlégett esztendőben. Szült abból számos gyermekeket, a kik között a legkisebbik fia 116, az unokájának pedig unokái 35. 36. esztendőben abban az esztendőben valának. Az eledele mind kettőnek volt tej és hamu alatt sült Török buzából való pogácsa. A ki azért hosszú életet akar élni tanúljon ezeket a példákkal szükön és mértékletesen kenyérral, s téjjel, és ennek fogyasztásában vízzel élni.

(Vége követe.)

A hétről.

○ Hála az égnek, csak hogy vége az esti üléseknek. Elmondhatta a képviselőház magáról hogy éjjel-nappal dolgozik. Kilencz órátképtől, öttől nyolczig ül a parlamentben, elintézni az ország sorsát nemcsak a magunk számára, de ugys, hogy unokáink is megemlegessék: bizony nem tréfa dolog. Anyai iratot osztogatnak ki a képviselők között, hogy pusztá elolvására sem elég egy esztendő, — pedig hát azokat nemcsak elolvasni, hanem át tanulni, összehasonlítani, megbírálni is kötelesség volna, mielőtt arra határozza magát, hogy rá szavaz-e valamire vagy ellene? — no de hát a kik ez iratokat megirták, bizonyára eleget gondolkoztak róla, hogy mit irnak meg? azok az emberek bíráják a nemzet képviselői többségének bizalmát s felelősek azért, a mit tesznek, — legogy-

szerűbb hát megnyugodni benne — gondolja a legtöbb képviselő, s eleget venni kötelességének, ha felállással meg leüléssel szorgalmasan kopatja a ruháját, a haza javára.

Nem csoda aztán, ha egy-egy képviselője a „laissez passer laissez faire“ politikának az országához egy pár napi működésére visszapillantva, összezsapja kezeit és felkiált: „Magyarok istene! Sebesebben rohan ez a nemzet, mint a szélvész. Három nap alatt csináltak belőlem gavallért, (mert adósságot csinálni gavallér-dolog, a képviselők pedig 80 millió adósság fölvtelére hoztak törvényt), megfizettettek (felemelték az adót), besorozták, (megszavazták a hadjutalékot), penzionáltak, (meghozták a nyugdíjtörvényt), kiszolgáltattak előbb a Hawayszigeteknek, aztán Rumániának (kereskedelmi és vámszerződést kötöttek ez államokkal), cenzurát tettek velem (a sok interpellációval) és végre beszórtak (minta heringet (törvényt hoztak asőjvédékről).“ Bizony ez mind egy pár nap alatt történt, nem is számítva azt, hogy még egy hadjáratot is befejeztünk ez alatt a pánszláv dobrovolnikok vára, a turóc-szent-mártoni Maticza ellen.

Pedig odakiűny ugyancsak nem jár kellemes idő a nagy exkursionsokra. Zuzmarás, hideg az idő. A Duna befagyott, a mi egyértelmű azzal, hogy közepén rekedt egy-két hajó. Azok számára most a jégen suez csatorná kell vágni. Az utczák sikosak, s a budapesti járdákon olyan bukfeneket vág a járókelő tömeg, mintha pénzért cselekedné. Mert tudni kell, hogy a fővárosnak most állami rendőrsége van, melyet a nagy állami gondok nem engednek arról aggodni, vajjon a főváros lakóiból nem törí-e ki nyakát egynehány. — Persze míg a városi kupaktanács (mely most meg lesz közigazgatási bizottmányozva) örködött a polgárok élete és egészsége fölött, volt gond arra is, hogy a házi urak hintessék be a házuk előtti járdát kő- vagy fűrészpörrel, vagy legalább kiadatott a rendelet, mely hasonlítót a lakonikus rövidségeiről ismert következő falusi rendelethez: „Mindén gazda háza előtt a jég, — ellenkező esetben maga a gazda, fölvágtatandó.“

No de az állam nagyobb test, mint egy város, nehezebben mozog; azért hát csak várjunk, míg egy állami kapacitás elcsuszik a jégen. A rendelet akkor okvetlen bekövetkezik.

Irodalom és művészet.

— Ráth Mór kiadásában b. Eötvös József „Karthausi“ ja most már a hetedik kiadásban jelent meg, még pedig egyszerre díszesebb és olcsóbb formában. A diszkidás ára, aranyos kötésben, mely ünnepi ajándéknak is igen alkalmas, 20 kr. — „Átváltoztatási táblája a régi és új mértéknek, súlyoknak és azok árának“ szerkesztette Tóth Adolf m. kir. mérnök. Egy lapon közli a különféle mértékeket s azok árait könyvnyebb összehasonlítás végett. Budapesten, Pozner Károly Lajosnál jelent meg, s ára 25 kr. — A debreczeni könyv-, könyvnyomda és kártyagyári részvénytársulat nagy falu naptárt adott ki, mely a naptári részen kívül az új méterrendszer összes átszámításait is közli. Ára 80 kr. — A néptanítók évkönyvének második évfolyama sokkal tartalmasabb s kiállítás is csinosabb, mint a mult évi folyamé. Sűrű nyomtatása levén, aránylag sok tárgyat sorol fel. Ezen évkönyv, melyet ajánlunk a tanfériak figyelmébe, a kiadónál (II. kerület, Széchenyi-utca 90. sz.) 1 ft 20 kr-ért kapható.

— Zichy Antal értekezése: „Gr. Széchenyi István mint paedagog“ a „Népnevelők“ lapjából külön lenyomatban is megjelent.

— Hirlirodalom. Az új év ezuttal nagyon kevés új lappal fog beköszöntené, a mi nem annyira a vállalkozási szellem hiányában, mint inkább a viszonyok mostohaaságában keresendő. A hozzánk beküldött előfizetési fölhívások majdnem kivétel nélkül már meglevő

meg a Franklin-társulat kiadásában. Közhasználatra írta dr. Wittman Lázár, alorvos a pesti gyermekórházban. E műről az „Orvosi Hetilap“ a többi között következőleg nyilatkozott: „A rendkívül fontos tárgyat nemcsak a tudomány és tapasztalati tényeknek megfelelőleg behatóan és alaposan találjuk minden oldalról megvilágítva, hanem világos, könnyen érthető és kellemes modorban is van előadva. A munka az élettani bevezetésen kívül két részre oszlik, melyek elsőjében az egészséges csecsemő és gyermek ápolása, a másodikban a beteg gyermek körül teendőkről adnak elő. Általában véve az egész könyvcsokor, mely Bókai tanár és gyermekórházi igazgató főorvosnak van ajánlva, s nagyrészen annak elvei utal is indul — csak elismeréssel és dícsérettel lehet szólnunk, s annak megszerzését minden családanyának a legmelegebben ajánljuk.“ A hasznos könyv ára 1 ft. 50 kr.

— Olcsó képes könyvek gyermekek számára. Az Eggenberger-féle könyvkereskedés tulajdonosai: Hoffmann és Molnár igen helyes dolgokat tettek, midőn a gyermekvilág számára olynemű képes könyveket adtak ki, magyar szöveggel, miniket a papírkereskedések német szöveggel árulnak. Csak aztán a magyar szülők pártolják is e vállalkozást. A „Jó pajtásaink az állatvilág-ból“ s „Jó gyermekek mulatózó képes könyve“ színes és színezetlen képekkel, az ezekhez csatolt szöveggel s tarka kemény táblájukban, megolt az 1—1 forint árt. A nép számára is készült hatféle, színes borítékú, 30—30 krajczáros füzet: „Kis ABC“, „Képes ABC“, „Képes könyv madarakról“, és „Gyermekek mulatsága“; mindegyikben bőve van kép.

— Ugyancsak az Eggenberger-féle könyvkereskedésben három szaknaptár jelent meg a jövő évre: 1. Ügyvédek, közjegyzők és bírák zsebnaptára. IV-ik évfolyam. Szerkeszti Kovács Ferenc. Gyakorlati szükségeknek megfelelő naptár, mely részletes címtáron kívül az ügyvédi könyvek vezetéséről, díjszabályzatról, méterrendszerrel stb. ad közleményeket. Ára köve 1 ft 50 kr. — 2. Orvosok zsebnaptára. IV-ik évfolyam. Szerkeszti id. Dr. Purjesz Zsigmond. E naptár egyéb szakközlemények mellett a legújabb s már újított kezdve kizárólag érvényes gyógyszerárabszabályt tartalmazza. Ára köve 1 ft 60 kr. — 3. Gazdasági zsebnaptár. XVII-ik évfolyam. Szerkeszti Kodolányi Antal. A gazdaságosság által már jól ismert évkönyv, a szokott tömör, változatos és valóban hasznos tartalommal jelent meg. Szerkesztője ezuttal is kiváló gondot fordított a külföldi és hazai újabb irodalmi termékek nyomán a gazdálkodás terén elért sikeres tapasztalati eredmények összegyűjtésére, s ezek mellett több gazdasági írótól önálló cikket is közöl. A naptárhoz szintén 12 kis füzet van csatolva, melyek a havi teendők tömör előadását s czélszerűen beosztott rovatos jegyzet-lapokat tartalmaznak. E naptár ára csinos vászonkötésben 2 ft.

— A méterrendszer ismertetésére újabb megjelentek: „A méter- és régi mértékek könnyen érthető átszámítása.“ Szerkesztette és hitelesítve kiadta Bányai Literati Károly. Kapható szerzőnél, Kolozsvárt; ára 20 kr. — „Átváltoztatási táblája a régi és új mértéknek, súlyoknak és azok árának“ szerkesztette Tóth Adolf m. kir. mérnök. Egy lapon közli a különféle mértékeket s azok árait könyvnyebb összehasonlítás végett. Budapesten, Pozner Károly Lajosnál jelent meg, s ára 25 kr. — A debreczeni könyv-, könyvnyomda és kártyagyári részvénytársulat nagy falu naptárt adott ki, mely a naptári részen kívül az új méterrendszer összes átszámításait is közli. Ára 80 kr.

— A néptanítók évkönyvének második évfolyama sokkal tartalmasabb s kiállítás is csinosabb, mint a mult évi folyamé. Sűrű nyomtatása levén, aránylag sok tárgyat sorol fel. Ezen évkönyv, melyet ajánlunk a tanfériak figyelmébe, a kiadónál (II. kerület, Széchenyi-utca 90. sz.) 1 ft 20 kr-ért kapható.

— Zichy Antal értekezése: „Gr. Széchenyi István mint paedagog“ a „Népnevelők“ lapjából külön lenyomatban is megjelent.

— Hirlirodalom. Az új év ezuttal nagyon kevés új lappal fog beköszöntené, a mi nem annyira a vállalkozási szellem hiányában, mint inkább a viszonyok mostohaaságában keresendő. A hozzánk beküldött előfizetési fölhívások majdnem kivétel nélkül már meglevő

lapokra vonatkoznak. „Pest megyei közlöny“ cím alatt azonban új évtől kezdve egy vegyes tartalom hetilap indul meg, mely főleg Pest megye érdekeit lesz hivatva képviselni. Felelős szerkesztője Egyesi Géza, kiadók Szentkirályi és Kornis lesznek. (Előfizetési ár negyed évre 1 ft; kiadó-hivatal: Károlykaszárnya 10. szám.) — Szintén hetilapot, de politikai, irodalmi és közéleti címmel, az „Ujvidék“ cím alatt Frankl István és Tordai György Ujvidéken. E vállalatot, mely Miletöcsk fészkeiben fogja terjesztetni a magyar, hazafias szellemet, örömmel üdvözljük. (Előfizetési ár negyed évre 1 forint 50 krajczár.) — A „Bolond Miska“ megszünt, s „Bolond Istók“ név alatt folytatja pályafutását, Don Pedró ügyes szerkesztése mellett. Alakja e sok képpel ellátott élelzapnak most olyan, mint az „Ústökös“. (Előfizetési ára fél évre 4 ft. Kiadóhivatal: Athenaeum.) — Benedek Aladár szépirodalmi, társadalmi és művészeti hetilapja, az „Uj idők“, mint a hozzánk beküldött előfizetési fölhívásból látjuk, ezentul is meg fog jelenni, tehetőségű írók közreműködése mellett, s olykor képeket is közölve. (Előfizetési ár negyed évre 2 ft 50 kr., fél évre 5 ft. Kiadóhivatal: ösz-utca 14. szám.) — „Szabadkai Közölny“ cím alatt dr. Fischer Lajos új évtől fogva Szabadkán vegyes tartalomú hetilapot indít meg. (Előfizetési ár negyed évre 1 ft. 20 kr.) — A „Népnevelők Lapja“ megnagyobbodott, s a kisdnevelők országos egyesülete is közlönyévé választotta, mely czélra a kisdnevelésről Komjáthy György vezetése mellett külön rovat is van benne. Magát a lapot új évtől kezdve Lakits Vendel szerkeszti. (Ára egész évre 4 ft., kiadja Wodianer F. megyeháztér 9. sz.) — A „Közegészségi lapok“, egészségügyi és életmentési ismeretterjesztő közölny harmadik (1876-ik) évfolyamára is megjelent az előfizetési felhívás; szerkeszti Szel Lajos. (Ára egy évre 5 ft.)

— A nemzeti színház igazgatósága most a játékrend érdekesbitésével foglalkozik. A legközelebbi ujdonságot Szigligetinek egy új színműve fogja képezni: „Perényi“, melylyel a szerző pár év előtt az akadémia Teleki-jutalmára is pályázott. Ez után Sophokles „Antigone“ ja kerül színi, melyet nemrég Laube nagy hatással adatott elő a bécsi várszínházban. Drezdából számos gépet és egyéb kelléket is rendelt meg az igazgatóság, melyeknek segítségével meglepő világlátást, hold- és napfényt, felhőatvonulást és vízhullámlást stb. lehet alkalmazni. — Jövő évre az igazgatóság két színmű pályázatot hirdet. Egyikben közepfajta, vasárnap előadásokra alkalmas darabot kíván a vig és komoly elemek vegyületével, melynek tárgya a mostani vagy régi magyar életből merítendő, a másira pedig egy közepfajta komoly drámát. Mindkettő jutalma 100 arany. A pályázatok beküldésének hatánapja jövő évi augusztus 16-dika.

— A népszínház legközelebbi ujdonsága, az „Utazás a föld körül 80 nap alatt“ című látványosság meg e hó folytán kerül színi. E darabot Párisban két év óta minden nap adják s tavaly Bécsben is egész nyáron át adták. Briochs, Kautzky és Burghardt bécsi udvari festők társasága állván, együtt utaztak ki Párisba s együtt készítették a darab kiállítását, mely mintegy 40.000 ft költségbe került. Ezt a kiállítást mindenestül szerezte meg a népszínház igazgatója, s ezzel fog a darab a népszínházban adni. A „Kennedy“ nevű nagy elefánt, mely a darabban szerepel, már megérkezett, nemkülönben a díszletek nagy része is, melyek London, a Suez csatorná, a keletindiai vadont, stb. ábrázolják. Előreláthatólag a mű nálunk is huzamos ideig fog telt házakat csinálni. — Soldosné asszony hírszerint ugyan megvált a népszínházról, s jövő áprilisban Bécsbe megy a wieneni színházhoz, hol 25.000 ft évi jövedelemre szerződött. Magyar népszínházokban fog szerepelni, melyeket németre fordítanak. Finum Rózsit a „Falu rosszá“ból, hír szerint, már tanulja is.

Közintézkedések, egyletek.

— A magyar tud. akadémia nyelvtudományi osztályának hétfői ülésén Pilszky Ferenc elnök, az előzőek Joanonics György lev. tag értekezett az ikes igéről, számos példával bizonyítván az ikes igealak jogosultságát.

Ertekezései főleg Szarvas Gábor ellen polemizált, s fejtegetéseire érveket merített a népköltési gyűjteményekből is, s a költokeket figyelmeztette, hogy az ikes igék használatával szabatosabban kellene banniok, mivel holmi „kérdede,” „vergöde” használatával a prozairoknak is rossz példát mutatnak. Szarvas Gábor e felolvasásra kijelentette, hogy alkalmas terjedelmesebben fogja felelni Joannovicának. Ezután Szász Károly Imre Sándor „Nyelvtörténeti tanulmányok a nyelvújításra nézve” című értekezését mutatta be. Imre Sándor ez értekezésben a nyelvújítás jogosultsága mellett tör lánzdást, ismertetőn annak nemzetközi történetét. Elmondja, hogy a görögöknél Homer, Aeschylus, Aristophanes és mások mennyi új szót gyártottak, a rómaiaknál meg Plautus, Cicero (kinek többi közt az indolentia szót is köszönhetjük), Seneca és az egyházatyák, a németeknél Hegel, Krause, Göthe, a francziáknál Montaigne, Ponsard, Du Bartel és az angoloknál Shakespeare és mások. Az értekezés második részét, mely a magyar nyelvújítók működését ismerteti, Szász Károly más alkalommal fogja felolvasni.

A természettudományi társulat decz. 15-ki ülésén Krenner József tartott előadást „A mexikói nemes opálról” és alaptalannak mondta azon állítást, mintha a Mexikóban nemrég fölfedezett opálók vetekednének a magyarországiakkal. A mexikói nemes opál kék, zöldes és itt-ott sárgás színben játszik, de hiányzik belőle az a vörös színjárték, a mi a magyar köveket oly pompásakká teszi. Borbás Vince a magyar flora néhány új szömlöttjét mutatta be. Végül Szily Kálmán ismertette a nemzetközi mértékhatálat, melyet 1876-ban Párisban fogtak felállítani a méterkonferencián képviselve volt államok.

Egyház és iskola.

A közoktatás 1873. évi állapotáról szóló jelentése a vallás- és közoktatásügyi miniszternek, melyet az országgyűlés elé terjesztett, lapunkhoz is beküldetett. A népoktatási tanintézetek, a középtanodák, felső tanintézetek s az emberbaráti és közmívelődési intézetek statisztikája tanulságos összehasonlításokban van benne összefoglalva, s ha a közönség által is megszereshető: sok érdekel tanulmányozhatják az oktatás- és nevelésügyi barátai.

A hivatalos lap jelenti, hogy Pongrátz Gellért minoritarendi tartományi főnök, a tudomány és irodalom terén szerzett érdemeiért, a Ferencz József-rend lovagkeresztjével díszítették föl. — Sláby Ferencz pécsi nagyprépost dumli címz. püspökké nevezetett ki. — A munkácsai g. kath. káptalannál az utolsó kanonokságot Markos Mihály rákosi lelkész nyerte meg. — A váci siket-néma intézethez Dömötör László rajztanárjelölt nevezetett ki rajztanárnak.

Magyar olvasó kört alakítottak a gráciai egyetem és műegyetem magyarajku tanulói.

Balesetek, elemi csapások.

Roppant szerencsétlenség dynamit-robbanás folytán. Mult vasárnap Bremerhaven német kikötőben (Bréma mellett) oly szerencsétlenség, vagy ördögi gonosztett történt, melynek részleteit lehetetlen leírni és elolvasni iszony nélkül. Az északnémet Lloyd-társulat „Mosel” nevű gözöze ép elindulóban volt a sik tengerre, midőn kevéssel a hajóhíd fölönása előtt még két kocsi málhát hoztak a partra, hogy a hajóra szállítsák. A mint a második kocsirol lerakták a ládákat, hirtelen iszonyu robbanás történt. A rakparton tömötten álló közönség egyszerre eltűnt, s fekete tömegek alakjában dobattak föl darabokra szakítva a levegőbe. Maga a hajó is rendkívül megsérült, s négy tisztje közül három súlyosan megsebesült. A legénység közül több halva maradt, másokat meg sem lehetett találni. Emberei karok, lábak és egyéb testrészek szerteszert hevertek az egész fedélzeten. A partron 6—7 lányi gödör támadt azon a helyen, hol a dynamitot tartalmazó ládát lerakták. Az egész hely — írja a „Weser Zeitung” — testrészekkel s ruharongyokkal volt borítva. Nagy vértócsákban emitt egy leszakított láb, amott egy kar, majd meg borzasztó összemarcangolt testek feküdtek. Szemtanuk állítása szerint a robbanás 40—50 lányi magasra dobta föl az embereket. Egy atya és anya, kik

elutazó fiokat kísérték a gözhajóhoz, azzal együtt halva maradtak. Egy nő a gözhajó ke-rekházához dobott a robbanás, hol apró izekre tört, míg egy másik asszonyt a roppant légnyo-más a folyó jegére dobott, hol lábtorzsaikén maradt állva. A robbanás hatalmáról élénken tanuskodik az a körülmény, hogy a legtöbb házban egyetlen ablak sem maradt épen, hogy a „Mosel” egész legénysége félig megsiketült, s hogy egy-két ezer lépésnyi távolságra horgonyzó hajókon is fölemelte az embereket a légnyo-más a földelzetről. Eddigél mintegy hatvan halottat temettek el, de naponként hálnak meg nehéz sebesültek. Legirtózatosabb azonban, hogy e szerencsétlenségre minden valószínűség szerint kiszámított gonosztett nyujtott alkalmat. A robbanás után ugyanis egy Thomas nevű utas a „Mosel” egyik kabinetjében föbe lötte magát, de a golyó csak megsebesítette, nem ölte meg. Kiderült, hogy a dynamittal telt láda az ő tulajdona volt. Thomas bevalotta, hogy a gözhajóba még egy másik ládát is szállított, mely szinte dynamittal van megtöltve, s egy óraművel van ellátva, melynek földadata nyolcz nap múlva fölrobbantani a hajót. Ez ördögi terv szerint a hajó sik tengeren robbant volna, forgácsokra szakítva, a légbe. Daczára azonban a legszorgosabb kutatásoknak, e ládát nem sikerült megtalálni, úgy-hogy most azt hiszik, hogy Thomas csak seblázban és a borzasztó esemény behatása alatt beszélt e második ládáról. Thomas decz. 16-án meghalt, a kihallgatás alkalmával azt vallotta, hogy neve William King Thomson, Brooklynbe (New-York mellett) való, 35 éves, mint az „Old Dominion” kapitánya megváltoztatta nevét, mert hajózártörés miatt üldözték; maga vette a dynamitot Amerikában és saját nevére címezve küldette el. A halottak között van többek között Granithstäden Alfréd bécsi ékszerész is, kit Magyarországon is sokan ismertek, s a ki Amerikába szándékozott utazni.

Balesetek a külföldön. Egész sorozata a szerencsétlenségeknek történt közelebb külföldön. Decz. 7-én Párisból léghajó egy nyolcz tagból álló társaság szállt a magasba, Godard ismert léghajós vezetése alatt. Csakhamar azonban a szövet szakadása folytán az „Univers” nevű léghajó lezuhant a levegőből. Két utas kivételével valamennyien többé-kevésbé megsebesültek. — Az angol part közelében a mult hét elején a „Deutschland” nevű gözhajó homokzátóra akadt, s roppant vihar között egész éjjel maradt e helyzetben, a nélkül, hogy segítségére siethettek volna. A hajón keresztülcsapó hullámok 70—80 embert temettek a nedves sirba. — Nagy gázrobbanás történt közelebb Anglia egyik yorkshieri községében, mely alkalommal mintegy 120 munkás veszette el életét.

Mi ujság?

Azon t. előfizetőket, kiknek előfizetése deczember végével lejár, a megrendelések mielőbbi beküldésére kéri a kiadóhivatal, nehogy újév körül az előfizetések elkésése vagy megtorlodása miatt késedelem álljon be a lapok küldésében.

Toldy Ferencz elhunyt jelesünk halála alkalmából a gyászoló özvegy több helyről vett ref. részvényiratokat. Többek között Trefort Ágoston közoktatásügyi miniszter is kifejezte mely részvétét az özvegyhez írt leveleiben. — Velence város tudományos intézete külön-külön részvételtjes tavrátokat küldtek gr. Lónyay Menyhért akadémiai elnöknek, fölkerve, hogy képviselje őket Toldy temetésénél. — Toldy Ferencz budai születési házáat a volt budai tanács már régebben elhatarozta emléktáblával megjelölni, s Hofhauser építész akkor ajánlkozott is, hogy e emléktáblát saját költségén fogja kiállítani. Ezen egy időre elejtett eszmét most meg fogják valósítani. — A Kisfaludy-társaság, mely Toldy Ferenczben elnökét és alapítóját veszté el, díszes emléket akar emeltetni az elhunyt sírjára, s az erre szükséges pénz beszerzése céljából fölhi-vást intézzen a hazai irodalom pártolóhoz. Toldy fölött az emlékszesédt a társulat február 6-diki ünnepélyes közülésén Greguss Ágost fogja tartani, míg az akadémia Gyulai Pál gyászbeszédével májusban ünnepli a feledhetlen halott emlékezetét. — Toldy, neje: született Majsovic Augustia asszonyon kívül a

következő gyermekeket hagyta hátra: Izabella, fejedelemlő az egri angolszűzek kolostorában; Irma, dr. Sikor Jozsefné; Ida, Meerwarth Vinczéné; István; László, esztergomgyejei áldozár; Augustia, Ilka, Ferencz és Jolán.

Lipót bajor herczeg és Gizella főherczegnő házaseletéből kedvesen jellemző vonást közölnek a lapok. A főherczegnőnél — néhány hónappal ezelőtt történt szülese után — aggasztó mellbetegségi tünetek kezdtek jelentkezni, de a beteg előtt titkolni akarták ezt. Az orvosok azon a nézetben voltak, hogy e betegséget könnyen el lehetne már csirájában is fojtani, ha a főherczegnő a déli égalj alatt utazást tenne. Hogy azonban rábírhassák erre a főherczegnőt, meg kellett volna mondani neki, hogy egészségi állapotának aggodalmas volta követeli meg ezen utazást. Ezt azonban könnyen érthető okokból nem akarták neki elárulni. Hanem a gyengéd férj segített a bajon. Elhitette nejevel, hogy a legutóbbi hadgyakorlatokon nagyon megerőltette a tüdejét és most meleg vidékekre kell utaznia. A főherczegnő hosszabb időre sehogy sem akart férjétől távol lenni. Így történt, hogy most a herczegi pár Nápoly derült ege alatt sétálgat és legközelebb Afrikába hajózik.

Ónody Bertalan hazánkfia, ki hosszabb ideig utazgatott Kihivában és Ázsia belsőbb részeiben természetrajzi buvárlatok eszközlése céljából, nov. 1-én visszatért Európába, Orenburgba, mult hó 27-én pedig családja körébe, Nyiregyházára. Ónody gazdag rovar s egyéb gyűjteményt hozott magával.

A párisi commune még kézzé nem került tagjait egyre üldözik, s így történt, hogy Frankl Leo ó-budai születésű hazánkfiát, s a commune volt közlekedésügyi miniszterét a bécsi rendőrség a napokban elfogta. Frankl csak néhány hét előtt utazott Bécsbe, s ott mint aranyműves vállalt munkát. Tekintve, hogy a francia kormány őt egykor in contumacia halálra ítélte, szomorú sorsnak nézhetett volna elje, ha kiadják Franciaországnak. Ez azonban aligha fog megtörténni, minthogy a magyar kormány táviratilag visszakövetelte Frankl mint magyar illetőségűt. Az ügyben a commu-nard atyja: dr. Frankl Adólf budaujjaki orvos, s ügyvéde: dr. Emmer K. képviselő buzgólkodtak.

A budai árvízkárosultak segélyezésére a főváros tudvalevőleg egy millió forintnyi kölcsönt szándékozott fölvenni, hogy azt husz évi törlesztés mellett hat százalékos kamatra kiosztja a károsultak között. A károsultak által eddig kért összeg meghaladja a 900,000 frot. A bizottság azt hiszi, hogy a folyamodókat 400,000 forinttal ki lehet elégíteni; szükséges azonban, hogy az eljárás minél gyorsabb legyen.

Öngyilkosság. Csákány Elek nagyenyedi ref. theologus, képezett ifju, borzasztó módon végezte ki magát; e hó 5-én éjjel aszérkező vonat elé feküdt, s ez által összezuuzatta magát. Öngyilkosságának okát nem tudják.

Halálozások.

Elhunytak: Beöthy György, 1848—49-diki honvédvezres s Bihar megye egykori táblabírája, 66 éves korában, N.-Váradon. — Harezői Gálfalvi Imre, Erdély egykori alkotmányos ítélőmestere, s az unitárius egyház főgondnoka, Harezőn, élte 75-dik évében. — Vadnay Lajosné szül. Herr Francziéska asszony, Vadnay Lajos legfőbb ítélőszéki bíró neje, s Vadnay Károlynak, a „Fővárosi Lapok” szerkesztőjének édes anyja, művelt lelkű, irodalom- és művészetpártoló s jótékony urnő, élte 65-dik évében, Budapesten. — Dapsy Lidia, Dapsy Vilmos legfőbb ítélőszéki bíró leánya, 20 éves korában, Budapesten. — Antonóvics Tivadar kir. járásbíró H.-M.-Vásárhelyen. — Komori Bedekovich Frigyesné született Inkey Julia asszony, b. Bedekovich Kálmán horvátországi volt bán és miniszter anyja, Grácban, 87 éves korában. — Hajós Kálmán pestnegyei szolgabíró neje, Madarassy Róza asszony, Döm-sődön, 25 éves korában. — Özv. Kállay Ferenczné, szül. Vidovich Mária, köztisztviselőnő álló snagymivelt-ségi urnő, decz. 7-én, 77 éves korában Nagy-Fügeden (Heves megyében). — Deszák János, nyugalmazott ebdi plébános, 63 éves korában. — Tóth Mariska kisasszony, Tóth József néhai jeles színész leánya, Kecskeméten közvetlen a színelőadás után, a színpalak mögött hirtelen elhunyt; némelyek szerint szívujj okozta halálát, mások szerint phosphorsavval maga vetett véget életének.

Szerkesztői mondanivaló.

„Az ősi lak” alapeszméje és egyes részei is elég jók; csak ne keverne össze egytől nem tartozó dolgokat. Mit tartozik ide az utolsóelőtti sor: „Vajh lesz-e élet még a siron tul?” A forma még szintén nincs egészen hatalmában, s olyan rimek, mint „Jugás” és „Jukas” izléstelemek.

K. S. Hogy a beküldött néprománcz mennyiben legyen „refrainszerű meneti” azt nem tudjuk, mert úgy látszik ön meg azt nem tudja mi az a refrain. Hanem azt tudjuk, hogy versnek, refrain nélkül is, nagyon rossz.

Sz—y Sándor. Egyikben (Szeressetek...) az unalomig ismételt refrain, semmitmondó hosszú stófiák után; a másikban itt-ott szerencsésen talált dallamosság, de szintén „ekélyes” tartalommal. Így egyik sem közölhető.

R. Sz. K—ly. Nem túlságos rövidség volt a hibája; s így az, hogy egy versszakkal megtoldott, nem segített rajta. Egyébiránt nem vetünk rá keresztet. Az új; a mily rövid oly keveset is mond. Aztán hat soros versben ily rimet adni: tombolását — lombját. Hiszen ez nem rim, ez már Bajza is (ezelőtt 40 évvel) nak-nek-versek nevezte!

Algyógy. F. P. Az olyan nagyhangú hirdetések nem kell olyan komolyan venni. Mi bizony az egészről tudnak semmit, s ha mégis ohajtana árjegyzéket: bizony csak legjobb lesz ismét az illetőhöz fordulni egyszerűen bérmentett levéllel.

„Boldog, a kinek” és a többi költeményekből a buzgóság és komoly törekvés látszik, de több alig. Forma-érzék, szembetűnő gyakoriúsága mellett sem erős. A paródia nem az „Apotheosis”, hanem a „Kont” után készült „Csont” paródiája. Nincs benne humor s ez elég baj.

Székes-Fehérvár. Egy korból egy folytatában egész gyűjtemény elbeszélő költeményt írni bajos, csaknem megbírhatalan földat. Ballada- és románéz-nemű köl-ményt tízevel-huszával írni nem lehet a nélkül, hogy nagyon egy kaptafára ne legyenek rántva. Ime a most

küldötték („A jászfalui pap” stb) is valamennyien oly egy-forma alkotásnak, hogy már ennyiben is érezzük az ismétléseket, hát ha még egy egész kor lesz együtt egy gyűjteményben!

R. L. Az újabb levélre csak néhány nap múlva adhatunk választ.

Sz. D. A példányokat az illetők már megkapták.

Előfizetési fölhívás a VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK 1876. évi folyamára.

(Ismeretterjesztő és politikai hetilap. — Az egyik számos ezedeti képpel illusztrálva; a másik a „Magyar Gazda” című gazdasági lappal s rendkívüli mellékletekkel bővítve.)

Előfizetési föltételek:
Postai székfüldéssel vagy Budapesten házhöz hordva
a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt:

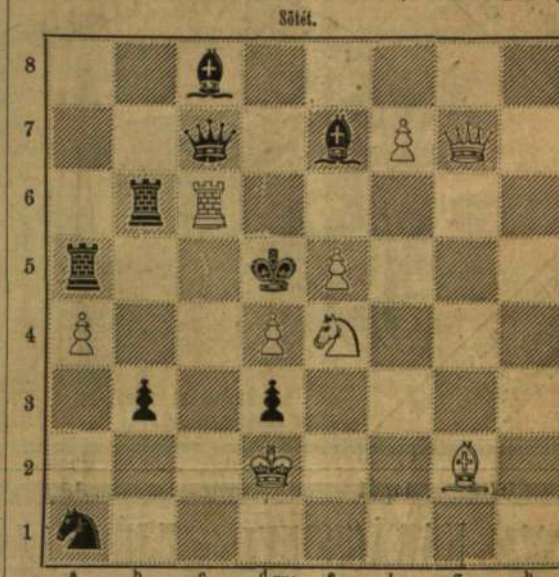
Egész vve 12 ft.
Félévre 6 „
Csupán a Vasárnapi Ujság:
Egész évre 8 ft.
Félévre 4 „

Csupán a Politikai Ujdonságok:
Egész évre 6 ft.
Félévre 3 „
Az előfizetések legzélszerűbben postautalvány által eszközölhetők.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. sz. a

SAKKJÁTÉK.

837. sz. fel. Kürschner Miksától (Nürnbergben).

MARTON ALAJOS
KARÁCSONYI KEDVES MEGLÉPÉSEK
SZERZŐSÉGE
KISZÁM TÁRGYAIT

Vidéki rendelvények legnagyobb gondal eszközöltetnek.

Legjobb bronce- és fém-ékszerek

Kisebb dísz-bürokkban

Raktár Budapest váci-utca 17. a nemzeti szállodával szemközt.

Legjobb porosz szalon-köszén
szag és salak nélkül

Ullmann Lajos,
V. ker. Zrínyi-utca 3-ik szám.

1447

Eder Antal Gyula
Zongora-vállalata
váci-utca 12. szám

Legjobb és becsesül mindenem zongorákat, pianókat, harmonikumokat, elvállal mind-néven nevezendő zongora-javításokat, szállításokat, hangolási- és csomogolási munkákat, valamint egyáltalán minden a zongora-szakba vágó ügyletek eszközölését, a legbiztos és legpontosabb kiszámítás-biztosítással.

PRAESER-ATTES
legfinomabb francia és angol gyártmány, tuezatja 1-4 frtig valamint mindennemű gummi cikkeket sebészeti cefelokra.

Ziegler János
Grácban, gummi-gyártmányok és gummi-áru különlegességei raktára

Igen alkalmas karácsonyi ajándékok urak számára!!!

LUKOVITS JOZSEF
1849 óta fennálló 1461
fűszer-, tea-, rum- és bor-kereskedése
Budapesten, az ország-út és cukor-utca sarkán.

Utánvét mellett küld szét.

KARÁCSONYI és ÚJÉVI AJÁNDÉKOK
legnagyobb választékban legolcsóbb ár mellett kapható:

KANITZ C.
papír- és díszműáru kereskedésében Budapest dorotya-utca 12-ik szám alatt.

No. 67.
Wer dentfid, fraujsfid, oder englisch correspondiren kann, dem kann ein jahrelicher, durchaus ehrenhaftig und ohne alles Risiko zu erziehen der Verdienst sein.

Alk. 500. — bis 1000. — Fünfhundert bis Tausend Mark nachgewiesen werden. — Nähere Auskunft ertheilt franco und gratis: Moritz Weil jun. Maschinen-Fabrik, Wien, II. Franzensbrünnchenstr. 11.

kölcsonkönyvtára
Legjobb és legolcsóbb szórakozást a közelgő hosszú téli estékre Hartig A. J.

Budapest, régi posta-utca 14-dik sz. nyujtja.

Unger F. V. fia, Deák-utca 5.
(Fennáll 1835 óta.)
Teljes tartalma árkönyveseké levélbeli kérelemre ingyen!!!

Wissnyey Gyula A.
Budapest váci-utca 11. sz.
Ajánlja dísz raktárát a legjobb női pipere árakból n. m. Fichuk és chemisetek a legolcsóbb formákban.

Mint igen alkalmas karácsonyi és újévi ajándékok ajánlatnak

Calderoni és társától
lászerezések, Budapest, váci-utczában

Stereoscop-készülékek
12 képpel 2 frttól 10 frtig. — Forgatható stereoscop-készülékek 25, 50 és 100 képre 25 frttól 100 frtig. — Varázs-lámpák 12 képpel 3 frt 50 krtól 10 frtig. — Górcsók 6 frttől 50 frtig.

Ujhely H. és Társa
első es. kir. szab. ausztriai ceresin-gyárak,
Stockerauban, Bécs mellett;
fő-raktár Budapest, Gizella-tér, Haas-féle palotában.

a főraktár,
Budapest, Gizella-tér, Haas-féle palota.

Hölgyeket meglepő ajándékok:
Díszmü-tárgyak, Illatszerneműk, Finom bórnyak, Karácsonyi és újévi ajándékok

Ajándékok urak részére.
Sport-cikkek, Kereselyak, Tréfas holmik, Kényelmi ajándék-cikkek

MÜLLER GYULA kiadóhivatalában
Budapest, cukor-utca 2. szám.

Színházi látcsók
5 frttól, 20 frtig. — Tábori-látcsók 15 frttől 50 frtig. — Rajzeszközök 2 frt 50 krtól 30 frtig. — Légcsőmérők, hőmérők. — Szemüvegek, csipetkék, lorgnetek stb. Továbbá ajánlatnak a Természettan mű- és tanszer raktárunk által a Miatyánk-utczában, a Deák-Ferencc-utca sarokházában:

Két szép bolti helyiség
Haas Fülöp és fiai raktárában.

Karácsonyi és újévi ajándékok
KERTÉSZ és EISERT
Budapest, Dorotya-u. 52, színház Gzella/éri szegle'

Tréfas holmik.
Egyszerűbb és finomabb szórakozást a közelgő hosszú téli estékre Hartig A. J.

Petroleum-szappan
kőszvényes és csúszos szenvedések ellen, kiválólag orvosi utasítás szerint készítve

Az 1876. január 3-ki húzásokra elad

hitel-igérvényeket,
főnyeremény 200,000, 40,000 s 20,000 frt,
a 4 frtjával, s 50 kr. bélyegért; továbbá

igérvényeket bécsi sorsjegyekre,
főnyeremény 200,000, s 50,000 forint,
a 2 1/2 frtjával s 50 kr. bélyegért,

Lueff M.
illatszerkereskedése a „Minervához”,
Budapest, Dorotya-utca 3-ik szám.

Bámulatos olesó
karácsonyi és újévi ajándékokat
Grossmann József
Budapest, király-utca 27.
a magyar koronához

Házartási ajándék-cikkek.
Egy doboz v. üveg ára 2 ft.
Kimerítő felvilágosítás ingyen a bérmentve a „szerecsen”-hez czimzett gyógytár által Mainzban. Raktárak Posten: Török J., gyógyszer, főraktár Magyarország névze. Temesváron: Pecher J., gyógyszer. Prágában: Frlst József, gyógyszer. Bécsben: Haubner Ede angol-gyógytár, Hof G., főraktár Ausztriára névze. 447

Karácsonyi és újévi ajándékok
Kertész és Eisert
Budapest, Dorotya-u. 52, színház Gzella/éri szegle'

Petroleum-szappan
kőszvényes és csúszos szenvedések ellen, kiválólag orvosi utasítás szerint készítve

T. ez. vendégeimet, valamint az utazók- és kék- kirándulókat ezennel van szerencsém egész újonnan helyreállított és csak most ujjolagosan megnyitott, legjobb rendezési

Vadászkönyv Szállodámnak Budapest

isméti meglátogatására meghívott; mitután remélem, miszerint a saját magam által vezetett pontos kiszolgálás s mérsékelt árak nagyra becsült jókaratuk részere biztosítani fogjak. Magamat szíves jókaratukba ajánlva maradtam teljes tisztelettel

Kammer Ernő.
Éttermek, kávéház, a leghiresebb lapokkal.

Karácsonyi és újévi ajándékokra
imakönyvek-ből,
dizsművek és kifjuszági iratokat
papír-, író- és rajz-eszköz-raktárunkat,
levélpapír- és látogatójegy-ujdonságainkat.

Weber és Szenkovits
könyv- és papír-kereskedők
Budapest, hatvani-utca 6-ik szám

Fiuk, leánykák s gyermekeknek.
Egy doboz v. üveg ára 2 ft.
Kimerítő felvilágosítás ingyen a bérmentve a „szerecsen”-hez czimzett gyógytár által Mainzban. Raktárak Posten: Török J., gyógyszer, főraktár Magyarország névze. Temesváron: Pecher J., gyógyszer. Prágában: Frlst József, gyógyszer. Bécsben: Haubner Ede angol-gyógytár, Hof G., főraktár Ausztriára névze. 447

Karácsonyi és újévi ajándékok
Kertész és Eisert
Budapest, Dorotya-u. 52, színház Gzella/éri szegle'

Helyiség-változtatás.
Koller K. tanár
új fényirdai műterme
f. évi november 1-től kezdve
harmadczad-utca 1. sz. I. emeleten.
Kugler czukrászdájával szemben, létesít.

